

HONORÉ DE BALZAC

(1799-1850)

PROVINCINĖ ISTORIJA

Keturių veiksmy E. Fabro inscenizavimas pagal
Honoré de Balzaco romaną „Viengungio gyvenimas“

Vertė

JUOZAS MILTINIS

VEIKIANTIEJI ASMENYS

Žan-Žakas RUŽE – vietinis turtuolis ir namų savininkas

Flora BRAZJE – jo ekonomė

Agota BRIDO – Ruže sesuo

Atsargos karininkai, baigiantieji savo gyvenimo dienas provincijoje su pusiau sumažinta pensija:

Filypas BRIDO – pulkininkas, Agotos Brido vyresnysis sūnus

Maksas ŽILE – majoras

RENARAS – kapitonas

POTELIS – majoras

KARPANTJE – generolas

Žozefas BRIDO – dailininkas, Agotos Brido jaunesnysis sūnus

BORNIŠAS – senas valstietis

ORSANTO – majoro Žile tarnas, buvęs pasiuntinys

KUSKIS – pulkininko Brido tarnas, buvęs pasiuntinys

LIA-VEDI – tarnaitė Ruže namuose

Veiksmas vyksta Prancūzijoje 1824 metais, mažame užkampio miestelyje Isudene.

PIRMAS VEIKSMAS

Ruže namai.

Liudviko XV-to stiliaus salonas. Sienos apkaltos sutrukusiais mediniais išmušalais; ant sienų kabo patamsėję nuo laiko paveikslai, kurių turinio jau nebegalima suprasti. Baldai stilingi, bet kai kuriems foteliams trūksta kojyčių, rašomojo stalo-sekretero durelės sulaužytos, kiniškos vazos apskilusios.

Pro platų langą su nuleidžiamu rėmu matyti miesto aikštė. Gilumoje durys į Floros kambarį. Antros durys, iš šono, į gatvę. Laiptai su turėklais jungia saloną su viršutine patalpa.

Lia-Vedi tvarko didelį apskritą stalą, stovintį viduryje kambario. Iš gatvės įeina Orsanto ir triukšmingai užtrenkia duris.

LIA-VEDI. Kas yra, Orsanto? Jūs susijaudinęs?

ORSANTO (50 metų. Papurę pilki ūsai, raudona nosis su gyslelėmis. Pusiau karišku kostiumu). Ką tik susiriejau su ta sena kvaile Grita, Ošonų tarnaitė. Ji man grumojo pagaikščiu... Man!

LIA-VEDI. Dėl ko gi?

ORSANTO. Jai nepatiko, kad aš vakar apskaldžiau tam snargliui Fransua ausis...

LIA-VEDI. Ošonų sūnui? Už ką gi?

ORSANTO. Vaikėzas lakstė paskui mane gatvėje, svaidydamas į mane akmenėliais ir rėkė: „Ei, korsikiet! Greit tave ir visą jūsų šiukšlyną šluota iššluos iš Ruže namų!“

LIA-VEDI. Šiukšlyną? Apie ką jis taip? Nejaugi apie madmuazel Florą?

ORSANTO. O apie ką gi daugiau? Jie jos negali pakęsti. Na, aš jį tada pagavau ir taip pamokiau, kad jis ilgai atsimins. O jis paskui išsprūdo ir sušuko apsiašarojęs: „Palauk, atmata, rytoj mes su tavim atsiskaitysim“.

LIA-VEDI. Rytoj? Tai, reiškia, šiandien? Ką jis tuo norėjo pasakyti?

ORSANTO. Nežinau. Dėl viso ko, aš manau, reikia įspėti madmuazel.

LIA-VEDI. Na, ką jau! Trukdyti ją dėl snargliuoto vaikėzo plepalų! Ar nenorite taurelės romo, pone Orsanto?

ORSANTO. Neatsisakysiu, Lia-Vedi, neatsisakysiu... Lauke vėjas, šalta...

LIA-VEDI. Šalta? Argi jums, Maskvos žygio dalyviui, tinka bijoti šalčio?

ORSANTO. Taip. Tai buvo prakeiktas žygis...

LIA-VEDI. Nejaugi iš tikrųjų toks baisus, kaip apie jį pasakoja?

ORSANTO. Santa Madona! O kaipgi! Šiurpu prisiminti! Kartą man visiškai sustingo rankos, sustingo kojos - jaučiu, kad mirštu... Numečiau šautuvą, kritau į pusnį ir ėmiau laukti mirties... Bet tada mūsų majoras Žile, spyręs koja į užpakalį, prikėlė mane nuo žemės ir užmetė ant pečių savo kailinius... Jis išgelbėjo mane nuo mirties, Lia-Vedi. Šimtą metų gyvensiu, o to niekad neužmiršiu.

LIA-VEDI. Ponas Maksas turi gerą širdį.

ORSANTO. Jei Burbonai nebūtų užėmę sosto, majoras Maksas Žile tikriausiai jau būtų buvęs generolas arba ministras... O dabar šaunus karininkas, dalyvavęs garsiuose mūšiuose, turi dilinti savo gyvenimą kažkokiam nusususiamie mietyje, raštinėje... Draudimo bendrovės inspektorius!.. Kokia gėda! Na ir laikai!

LIA-VEDI. O kiti mūsų karininkai krito dar žemiau. Vieni vežėjais pasidarė, kiti prekiauja, kai kurie net dūmtraukius valo... Juk tai tie patys žmonės, kurie perėjo žygiuose visą Europą.

ORSANTO. Taip, mes kaip sparnuoti skraidėme iš Madrido į Maskvą, iš Neapolio į Vieną... Laisvi, be rūpesčių... į mūšį eidavome dainuodami... O dabar pūk čia, pelėk. Pensiją karininkams ir kareiviams sumažino pusiau... Prakeikti Burbonai!.. Dar gerai, kad ponis Ruže priėmė mane arklaininku... A, tarp kitko, reikia eiti nupirkti arkliai kamanas. Ponas Ruže vėl siunčia mane pas notarą.

Kažkas beldžia į duris.

LIA-VEDI. Prašau!

Įeina senis Bornišas, pagyvenęs valstietis.

ORSANTO. Sveiki gyvi, tėvai Bornišai, ir iki pasimatymo.

BORNIŠAS. Sveikas gyvas, sveikas gyvas, mano brangus...

Orsanto išeina.

Aš atėjau pareikšti savo pagarbą ponui Ruže.

LIA-VEDI. Jis dar neatsikėlė.

BORNIŠAS. Bet man reikia jį matyti.

LIA-VEDI. Ateikite vėliau.

BORNIŠAS. Bet, ponis Lia-Vedi... Juk ta merga... Tai yra madmuazel Flora, tada taip pat atsikels... O man reikia jį matyti vieną... Pasikalbėti su juo atskirai.

LIA-VEDI. Reikalas koks?

BORNIŠAS. Man atsitiko nelaimė, ponis Lia-Vedi. Mane pražudė.

LIA-VEDI. Na?

BORNIŠAS. Taip, pražudė. Isudene pasirodė gauja niekšų, kurie naktimis daro eibes vargšams žmonėms... Aš kai ką įtariu... Tie atsargos karininkėliai, neturėdami ką veikti, užsiima tokiais darbais... Ir majoro Makso Žile pirštai sutepti... Įsivaizduokite, aš nupirkau tūkstantį maišų grūdų ir sudėjau į savo svirną... Šiomis dienomis užėinu ir, o varge mano, ką aš matau! Stogas atplėštas. Pusė grūdų sumirko nuo lietaus, o likusius grūdus sugraužė žiurkės, voverės, laukinės pelės, kurių kažkas prileido į svirną... Koks niekšiškumas! Prinešti į svirną pelių ir žiurkių!

LIA-VEDI. Bet kuo čia dėtas majoras Žile?

BORNIŠAS. Keistas supuolimas, ponis Lia-Vedi. Dieną prieš tai aš nepalankiai atsiliečiau smuklėje apie jį su Flora, ir tuojau pat mane ištiko ta nelaimė. O prieš savaitę smulkių prekių krautuvės savininkė Vilon pasakė gatvėje, kad Maksas su Flora apgaudinėja senį Ruže. Vakare į krosnį kažkas jai pripylė parako.

LIA-VEDI. Ai, ai, ai, kaip baisu. Bet, tikėkite, ponas Maksas čia nieku dėtas.

BORNIŠAS. Šiaip ar taip, dėl šito įvykio aš likau elgeta.

LIA-VEDI. Kaip gi jūs išpirksite ponui Ruže duotą vekselį?

BORNIŠAS. Tas ir yra, kaip išpirksiu... Aš nutariau prašyti poną Ruže atidėti mokėjimą...

LIA-VEDI. Prašykite verčiau madmuazel.

BORNIŠAS. Šitą kekšę... tai yra, atsiprašau.. madmuazel Florą?

LIA-VEDI. Ponas Ruže nieko be jos nedaro... Jūs gi žinote...

BORNIŠAS. Ne, ne! Ji majoro Žile bičiulė! Aš su ja nekalbėsiu...

LIA-VEDI. Ji ne pikta... Norite, aš pati jai pasakysiu? Jeigu ji sužinos, kad jūs kalbėjote su ponu Ruže be jos, ak, kaip ji įsižeis... Bus dar blogiau.

BORNIŠAS. Jūs manote?

LIA-VEDI (*atidaro duris į Floros kambarį*). Madmuazel! Madmuazel!

FLORA. Na?

LIA-VEDI. Atėjo tėvukas Bornišas.

FLORA. Ko gi?

LIA-VEDI. Nori prašyti, kad jam pratęstų vekselį...

FLORA. Tegul ateina mokėjimo dieną, gruodžio 2-ą, ir atsineša pinigų.

LIA-VEDI. Bet jį ištiko nelaimė, madmuazel...

FLORA. Pasakyk šitam senam liežuvninkui, kad jeigu jis laiku nesumokės, bus aprašytas jo turtas.

BORNIŠAS. Bet kaipgi... leiskite...

FLORA. Uždaryk duris.

LIA-VEDI. Madmuazel...

FLORA. Uždaryk duris.

LIA-VEDI (*uždaro duris*). Atleiskite, tėveli Bornišai, nepasisekė.

BORNIŠAS. Dabar aš matau, kad šita kekšė iš tikrųjų šeimininkė šituose namuose.

LIA-VEDI. Tyliau, Bornišai.

BORNIŠAS. Kekšė, žinoma, kekšė. Aš ją pažinojau jau prieš dvidešimt metų... Ji dar buvo visai mergiščia ir kiekvieną rytą, stovėdama upelyje beveik nuoga, apsilvikiusi skudurais, gaudė vėžius... Ten ją ir pamatė daktaras Ruže, dabartinio pono Ruže tėvas... Jis ir paėmė ją pas save... Nuoga...

LIA-VEDI. Buvo nuoga, dabar apsirengusi. Kas gi čia tokio?

BORNIŠAS. Atsimenu, atsimenu, kaip jinai čia pateko. Velionis daktaras Ruže, duok jam dieve dangaus karalystę, buvo patvirkęs ponas, nors jam buvo jau apie septyniasdešimt metų. Ir visiems buvo aišku, kodėl čia atsirado ta mergiščia... Ji atėjo basa, apiplyšusi, nešukuotais plaukais, skylėtu sijonu... O dabar kokio ponio dedasi!.. Po tėvo ją paveldėjo sūnus... Nuo vieno senio atliko antram. Nejaugi ji mano, kad, dabartiniam Ruže mirus, visi pinigai teks jai?

LIA-VEDI. O kodėl gi ne?

BORNIŠAS. Ponas Ruže turi seserį, turi seserėną... Jie gali paimti tą mergą už rankutės ir išvesti ją iš savo namų į gatvę...

LIA-VEDI (*gūžčioja pečiais*). Pono Ruže sesuo Paryžiuje.

BORNIŠAS. Paryžius ne už kalnų. Iš Paryžiaus galima atvažiuoti. Aš kai ką esu girdėjęs apie tai šį rytą.

LIA-VEDI. Na, girdėjote, tai girdėjote, puiku. O kol kas keliaukite iš čia, tėvuk. Jūs per daug jsiplepėjote... Suprantu, kodėl jus vadina liežuvninku.

BORNIŠAS. Gerai, gerai, aš išėisiu. Tegul kekšė džiaugiasi. Ji ne veltui gaudė upelyje, ateis laikas, ir ji parodys seniui Ruže, kur vėžiai žiemoja.

LIA-VEDI. Nutilkite, tėvuk Bornišai, ir kraustykitės...

BORNIŠAS. Mes žinome visa, kas reikia žinoti... Žinome, kodėl kai kurie dykūnai, kaip majoras Žile, čia užėidinėja... Aišku, tik ne su seniū pakortuoti. Mes žinome, kodėl negalima pasakyti nė žodžio apie tą patvirtusią mergą ir kodėl Maksas Žile tučtuoju pradeda už tai iš pasalų keršyti.

Iš gatvės įeina majoras Maksas Žile, gražus trisdešimt šešerių metų vyras, apsilkęs švarku, persiūtu iš kariškos uniformos.

MAKSAS. Apie ką jūs čia taip šnekate, tėvuk Bornišai? Man net pasirodė, kad aš išgirdau savo vardą...

BORNIŠAS. Nieko, pone majore, nieko. Atėjau pareikšti savo pagarbą ponui Ruže, bet jis dar neatsikėlė, tai aš ir išėinu. Iki pasimatymo, pone majore. Iki pasimatymo, ponia Lia-Vedi. (*Prie durų*) Perduokite, prašau, mano gilios pagarbos pareiškimą madmuazel Florai... (*Išeina*)

MAKSAS. Išsigando. Mes atpratinsime jį skleisti liežuvius. Kur madmuazel?

LIA-VEDI. Savo kambaryje, pone majore.

MAKSAS. Pašaukite ją. Man reikia su ja pasikalbėti.

LIA-VEDI (*atidarydama Floros duris*). Madmuazel, jus prašo ponas majoras.

FLORA. Tuoju ateinu.

MAKSAS. O kur ponas Ruže?

LIA-VEDI. Viršuje, savo kambaryje, pone majore.

FLORA (*įeina. Putni rudaplaukė trisdešimties metų gražuolė rytiniais darbužiais*). Laba diena, majore.

MAKSAS. Laba diena, madmuazel.

FLORA. Lia-Vedi, nuneškite ponui Ruže pusryčius į viršų.

LIA-VEDI. Klausau, madmuazel. (*Išeina*)

Pasilikę vieni, Maksas ir Flora puola vienas kitam į glėbj.

FLORA. Brangus Maksai... Mano džiaugsme...

MAKSAS. Vaikeli, brangioji, sveika.

FLORA. O aš jau tavęs pasiilgau... Mes nesimatėme nuo vakar dienos... Kur tu šiųnakt buvai prapuolęs?.. Kodėl tu neatėjai pas mane?

MAKSAS. Pramiegojau iki ryto, kaip lokys.

FLORA. Tikrai? O nesivalkiojai kur nors su moterimis?

MAKSAS. Ne, kurgi čia, kvailute! Aš tam ir pinigų neturiu.

FLORA. Žiūrėk, Maksai, jeigu tu man būsi neištikimas, aš tau išversiu akis. Man nusibodo laukti tavęs naktimis ir nervintis, ar tu ateisi ar ne.

MAKSAS. O man nusibodo laiptoti pas tave naktimis pro langą arba ropoti tarnų laiptais. Laikas jau pasirūpinti, kad senis išnuomotų man kambarį šituose namuose.

FLORA. Ką tu! Jeigu aš tiktai užsiminsiu, jis tuoj įtars.

MAKSAS. Žiūrint, kaip padarysi. Galima jam priminti, kad mes su juo giminės: jo tėvas buvo mano krikštatėvis. Kai aš prieš penkerius metus atvažiauvau į šitą miesčiuką, jis, prisimeni, siūlė man apsigyventi pas jį, bet aš nesutikau...

FLORA. Nuo tada praėjo daug laiko... Jis kažką suodė, ar jam kas priliežuvavo... Dabar jis į tave kitaip žiūri...

MAKSAS. Ak, tie liežuvninkai, kiša nosis į svetimus reikalus! Mes jau pamokėme tėvuką Bornišą, teks prigriebti kitus. Po to, kai Bornišas rado savo svirne visą legioną žiurkių ir pelių, jis pasidarė daug mandagesnis. O neblogai buvo sugalvota, tiesa?

FLORA. Jūs kaip maži vaikai... Nejaugi šitie pokštai džiugina tave su Poteliu ir Renaru?

MAKSAS. Reikia gi kaip nors prastumti laiką. Sėdėti šitoje skylėje ir nepramogauti – visai iš proto galima išeiti. Žinoma, pikta žiūrėti, kaip mūsų vyrai, kurie dabar jau būtų galėję būti generolais, yra priversti ieškoti paguodos, tyčiodamiesi iš nekaltų civilių gyventojų. Kur kas įdomiau būtų susitikti su tikru priešu.

FLORA. Generolas! Reikia tik pagalvoti! Maksai, koks tu atrodytum gražuolis generolo uniforma! Tada, ko gero, mes nė nebūtume su tavim susitikę, tu būtum toks reikšmingas asmuo...

MAKSAS. Jeigu nors po Vaterlo, demobilizuojant kariuomenę, būtų davę pažadėtąjį kryžių. Bet kur tau! Prakeikti Burbonai man ir tai atsisakė duoti. O aš juk užsitarnavau ordino, gali tikėti, dar Portugalijoje. Ten mane visi gerbė, ypač po to, kai šešis savo draugus pasiunčiau į rojų dvikovose. Ten kaudavosi dvikovose už kiekvieną žodį.

FLORA. Tu didvyris, Maksai! Mano Maksas, mano! Tu tikras didvyris!

MAKSAS. Taip, Flora, neblogas aš buvau karys... Kai jodavau savo dalinio priekyje ant juodbėrio žirgo, mosuodamas kardu, priešai sprukdavo vien nuo mano baisios išvaizdos.

Lia-Vedi neša į viršų padėklą su pusryčiais ponui Ruže.

Bet aš atėjau čia ne plepėti. Senis tuojau nulips... Flora, laikas pradėti veikti.

FLORA. Aš bijau.

MAKSAS. Su manim? Sakyk, notaras Žeromas, pas kurį laikomas Ruže indėlis, patikimas notaras?

FLORA. Man sakė jį esant patikimą.

MAKSAS. Kiek Ruže ten turi?

FLORA. Apie du milijonus frankų ir dar apie šešis šimtus tūkstančių žemėmis ir namais.

MAKSAS. Reikia pasirūpinti, kad valstybinę rentą jis užrašytų tavo vardu.

FLORA. Maksai!

MAKSAS. Tai apsaugos mus nuo bet kokių nemalonių atsitiktinumų... Ir kuo greičiau to pasieksi, tuo geriau.

FLORA. Renta mano vardu!.. Maksai! Man net baisu pagalvoti! Aš buvau purvina, apiplyšusi mergšė... Aš slaugiau velionį senį Ruže, kaip mokėjau... Aš slaugiau jo sūnų, kuris dabar toks pat senas ir man toks pat šlykštus. Ir visa tai tam, kad tapčiau turtinga... Maksai, kai tu sakai, kad renta gali būti užrašyta mano vardu, man sukasi galva... O jeigu Ruže nepanorės to padaryti?

MAKSAS. Įdomu, kaip jis paaiškins savo nenorą, jeigu sakosi tave mylįs?

FLORA. Pasakys, kad jam mirus, aš ir taip gausiu visus turtus.

MAKSAS. Jam tik šešiasdešimt metų.

FLORA. Na, teisybę sakant, jis atrodo septyniasdešimties.

MAKSAS. Bet kokią dešimtį metų jis, šiaip ar taip, dar pagyvens... Ką gi mes lauksime dešimt metų?

FLORA. Pamėginsiu su juo pasikalbėti. Maksai, brangus, jeigu mudu su tavim galėtume išvažiuoti iš čia į Paryžių...

MAKSAS. Tu Paryžių ir miegodama sapnuoji... Paryžiuje be pinigų nėra kas veikti.

Skubiai įeina Orsanto.

ORSANTO. Pone majore, aš jūsų ieškau.

MAKSAS. Koks reikalas?

ORSANTO. Aš kai ką sužinojau ir patikrinau... iš tikrųjų pasirodė taip...

MAKSAS. Koks reikalas, aš tave klausiu?

ORSANTO. Atvažiavo pono Ruže sesuo.

FLORA. A?

MAKSAS. Kas? Kokia sesuo?

ORSANTO. Ponas Ruže turi seserį. Dabar ji mūsų miestelyje.

FLORA (*graso kumščiu Ruže kambario link*). Ak, prakeiktas senis! Jis turbūt išsišaukė ją be mano žinios...

MAKSAS. Iš kur tu tai sužinojai?

ORSANTO. Visas miestas žino. Ji su sūnum atvažiavo vakar rytą ir apsistojo priešais mus, pas Ošonus.

FLORA. A! Ir Ošonai čia įmaišyti! Ponia Ošon visuomet džiaugiasi, galėdama man kiaulysčių pridaryti.

MAKSAS. Tai viskas, ką tau pavyko sužinoti, Orsanto?

ORSANTO. Taip.

MAKSAS. Eik į prekyvietę ir pasistenk dar parinkti žinių. Aš lauksiu tavęs kavinėje.

Orsanto išeina.

FLORA. Ta šiukšlė, madam Ošon, vėl kišasi ne į savo reikalus. Bet jeigu Ruže žino viską ir man nieko nepasakė, ak, kokią pramogą aš jam iškelsiu... iki mirties neužmirš.

MAKSAS. Patylėk, patylėk... (*Galvoja*) Madam Brido... Jos pavardė juk Brido?

FLORA. Agota Brido.

MAKSAS. Kiek gi laiko jinai čia nebuvo?

FLORA. Keturiasdešimt metų.

MAKSAS. O kodėl ji iš čia išvažiavo?

FLORA. Velionis senis Ruže jos nemėgo. Jis spėjo, kad Agota ne jo duktė... ir, žmonai mirus, išsiuntė ją į Paryžių pas gimines.

MAKSAS. Vadinasi, ji keturiasdešimt metų nematė brolio? Ar jie susirašinėjo?

FLORA. Nemanau.

MAKSAS. Ponia Brido turi du sūnus.

FLORA. Vienas kariškis, antras dailininkas.

MAKSAS. Reikia sužinoti, katras sūnus su ja atvyko... o taip pat bendrai išaiškinti, ko jie čia pasirodė...

FLORA. Nesunku įspėti.

Įeina Lia-Vedi.

LIA-VEDI. Ponas Ruže šaukia jus, madam.

FLORA. Gerai Lia-Vedi.

Lia-Vedi išeina.

Šaukia jį rengti... Tfu! Šlykštu prisiliesti...

MAKSAS. Flora, būk su seniu meili, kaip ériukas. Visų pirma – atsargumas. Mes dar nežinome, ko čia taikėsi atvykti šita šeimynėlė. O kovoje visada reikia iš pradžių išstudijuoti priešą, apskaičiuoti jo jėgas. Jeigu šitie atėjūnai pasirodys čia, mes būsime su jais labai mandagūs.

FLORA. Mandagūs? Ką tu!

MAKSAS. Pradžioje, o ten pažiūrėsim. Rasime būdą jų nusikratyti. Eik pas Ruže, nesinervink, nerėk, būk rami, linksma, mandagi, labai mandagi... Tai įsakymas.

Bučiuoja ją. Flora išeina. Maksas ima skrybėlę. Įeina kapitonas Renaras – žili ūsai, didelis randas skersai veido. Apsirengęs civiliai. Įsigėręs, linksmai nusiteikęs.

MAKSAS. Tu manęs ieškai, Renarai?

RENARAS. Orsanto sakė, kad tu čia... (*Pastebi butelį*) O, mano bičiuli! Yra romo? Pavaišink taurele. Man, matai gi, perdžiuvo gerklė; tai labai nemalonus jausmas.

MAKSAS. Lia-Vedi, taurelę!

RENARAS. Ligi antros valandos ryto pliekėme kortomis su Poteliu. Jam pasiutiškai sekėsi ir aš iš nusiminimo išlakaiu visą litrą konjako. Naktį velniškai širdis pyko, užsimaniau gerti; tamsu, supranti, aš per klaidą vietoj vandens supyliau į save visą ropinę degtinės. Dar daugiau užsimaniau gerti. (*Geria*) Dabar tarytum geriau.

MAKSAS. Ko iš manęs nori?

RENARAS. Aš? Ničnieko. Tarp kitko, noriu tau pareikšti užuojautą, Ak, vargšeli Maksai, verkia dabar Ruže pinigėliai. Nematysi tu jų.

MAKSAS. Kodėl?

RENARAS. Sveiki dingę. Viskas velniop. Atsisveikink su kapitalu. Ruže sesuo atvažiavo su savo sūnum, o jos sūnus, pulkininkas Brido, pirmos rūšies vaikas, su juo nepasiginčysi.

MAKSAS. Tu jį pažįsti? (*Pripila taurelę romo.*)

RENARAS. Ar Filypą? Aha! Jis gavo kryžių prie Montro, rozetę prie Vaterlo. O aštuoni šimtai penkioliktasis metais paleistas į atsargą su pusine pensija, kaip ir mes visi, nusidėjėliai. Aš su juo susitikdavau Amerikoje. Subankrutavome ten visiškai, iš Teksaso movėme į Niujorką, esti nebebuvo ko. Filypas kasdien lošė kortomis ir kasdien išlošdavo po tris auksinius – tai buvo jo norma. Paskui susikivirčio su lošėjais - tai tamsi istorija, jie jį apkaltino sukčiaujant, o jis juos kaltino- trumpiau sakant, vieną jis nutrenkė kumščiu, antram apskaldė antausius, o kai jo priešui

šovė į galvą nelemta mintis atsiųsti pas jį sekundantus, Filypas dvikovoje vienu smūgiu perskrodė jam pilvą...

Jeina Lia-Vedi, šluosto skuduru langą.

MAKSAS. Kaipgi jis galėjo grįžti į Prancūziją?

RENARAS. Jo motina gera moteris, pardavė visus savo daiktus ir atsiuntė pinigų kelionei.

MAKSAS. Įdomu. Ir nuo to laiko tu jo daugiau nebematei?

RENARAS. Kaipgi! Mudu susitikome su juo Paryžiuje prieš ketverius metus, tūkstantis aštuoni šimtai dvidešimtaisiais metais. Jo meilužė buvo Marijetė, operos šokėja... Gera merga, bet kainavo aibę pinigų... O Filypas tuo metu tarnavo kasininku viename banke... Na, žinoma, nesusilaikė, padarė išėikvojimą, motinai teko ir tą padengti...

MAKSAS. Po velnių! Pulkininkas Brido – žavus žmogus.

RENARAS. Nuostabus.

MAKSAS. Tačiau šitam prašmatniam dendi, pripratusiam prie šokėjų kompanijos, bus galbūt pas mus liūdna. Reikia padėti jam kuo greičiau grįžti į Paryžių. Ar aš galiu šiame reikale pasikliauti savo draugais?

RENARAS. Maksai, nepradėk su juo ginčo. Tai vaikas, kuris mudu abudu su tavim praris ir net neužsprings...

MAKSAS. Na, tai dar kažin. Mes pradėsime švelniai. O, be to...

Jeina Agota Brido, apkūni žila penkiasdešimties metų dama, ir jos sūnus Žozefas. Jam 30 metų.

ŽOZEFAS (*labai mandagiai, nusiėmęs skrybėlę*). Atleiskite, ponai, čia gyvena ponas Žan-Žakas Ruže?

MAKSAS. Taip, pone.

ŽOZEFAS. Galima jį matyti?

MAKSAS. Žinoma.

ŽOZEFAS. Aš - jo seserėnas.

MAKSAS (*nustebęs*). Pulkininkas Brido? Toks... jaunas?

ŽOZEFAS. Ne, mano brolis pasiliko Paryžiuje. Aš – Žozefas Brido.

MAKSAS. A! Dailininkas?

ŽOZEFAS. Taip.

MAKSAS. Lia-Vedi, pasakykite ponui Ruže, kad jį nori matyti jo seserėnas.

Lia-Vedi išeina.

Hm... O jūsų brolis taip pat čia atvyks?

ŽOZEFAS. Dar nežinia. Jis... jį sulaukė Paryžiuje neatidėliotini reikalai...

MAKSAS. Aš būčiau laimingas, galėdamas su juo susipažinti. Aš taip pat ištikimai tarnavau tėvynei, kaip ir jis. Aš – majoras Maksas Žile.

AGOTA. A!

MAKSAS. Aš dažnai čia buvoju... Ponas Ruže mano atžvilgiu yra labai palankiai nusiteikęs. Jo tėvas buvo mano krikštatėvis... Tikiuosi, pone, mes dar pasimatysime... Būčiau laimingas, galėdamas su jumis susidraugauti... Viso gero, madam. Tu eini, Renarai?

RENARAS. Einam į restoraną. Kažkaip vėl užsimaniau gerti. (*Išeina*)

AGOTA. Tai štai koks tas ponas Žile...

ŽOZEFAS. Banaliai gražus. Jo išvaizda kaip tik atitinka užsiėmimą. Tu per daug jaudiniesi, mama...

AGOTA. Keturiasdešimt metų aš nesu buvusi šituose namuose.

ŽOZEFAS. Ir geriau būtų buvę čia nevažiuoti. Varginanti, brangi ir beprasmiška kelionė.

AGOTA. Mes turime išgelbėti Filypą.

ŽOZEFAS. Tas dykūnas pirmiau tave nuplikė, o dabar dar verčia žemintis.

AGOTA. Visai nežemina prašyti pagalbos pas savo tikrą brolių. Jis mums padės. Aš išmelsiu ant kelių.

ŽOZEFAS. Laiko gaišinimas, tikėk man, mama. Mes nemokame maldauti. Mes grįšime nieko nepesę. O man taip gerai sekėsi Paryžiuje darbas... Ir visa teko mesti dėl to prakeikto Filypo...

AGOTA. Mes turime atiduoti visas savo jėgas jam išgelbėti.

ŽOZEFAS. Jau dešimt metų mes tik tą tedarome. Tai mes gelbėjome jį iš Amerikos, tai mokėjome išieikvojimą, dabar traukiame iš kalėjimo. Jeigu bent jis būtų to vertas... Mano brolis – geriausias pavyzdys, kaip žemai gali pulti neatsakingas karys, išmestas iš kariuomenės.

AGOTA. Filypas būtų galėjęs tapti generolu, maršalu...

ŽOZEFAS. Gal netgi karalium, kaip Miuratas arba Bernadotas... Bet iš tikrųjų dabar... tu žinai, kas jis... Tas perėjūnas visą gyvenimą gyveno mūsų lėšomis, pavogė visas mano menkas santaupas, dėl jo kaltės mirė mūsų teta Dekuan: jis ir iš jos traukdavo pinigų, kad praloštų juos kortomis, užuot ieškojęs tarnybos...

AGOTA. Jeigu jis net kuo nors mums nusikalto, dabar, kai jį ištiko tokia nelaimė, jam reikia viską atleisti...

ŽOZEFAS (*bučiuoja jos ranką*). Tu tikra motina, mama. Bet tu ir akla, kaip tikra motina.

AGOTA. Jinai!

Įeina Flora.

FLORA. Laba diena, madam. Ponas Ruže tuojau ateis. Jis prašo atleisti, kad verčia jus laukti. Sensta, madam, sensta, pasidarė nerangus. Sėskite, prašau, madam. Sėskite, ponas. (*Paduoda jiems kėdes ir išeina.*)

ŽOZEFAS. Kokia gražuolė.

AGOTA. Tu gėriesi moterim, kuri tave alina.

ŽOZEFAS. Užtat kokio veido spalva... Kokios formos, kokie pečiai... Ji būtų puikus modelis...

Įeina Ruže. Jis iškaršęs, susikūprinęs, atrodo susenęs ne pagal savo amžių. Agota ir jis tylėdami žiūri vienas į kitą. Nejauki tyla.

AGOTA. Ruže!

RUŽE. Agota... mano sesuo...

AGOTA. Tu nenori manęs pabučiuoti?

RUŽE (*susijaudinęs*). Mielu noru, mielu noru, Agota... Aš džiaugiuosi, aš laimingas. O jūs, vadinas, mano seserėnas?

ŽOZEFAS. Taip, Žozefas. Džiaugiuosi jus matydamas, dėde, sveiką.

RUŽE. Pusryčiausite su manim?

AGOTA. Bet aš... bet mes... mes sustojome pas mano krikšto motiną ponią Ošon.

RUŽE. Pasakysi savo krikšto motinai, kad pusryčiausite pas mane. Sėskite.

Visi susėda. Lia-Vedi žvilgčioja nuo viršaus.

AGOTA. Žozefai, man reikia pasikalbėti su dėde.

ŽOZEFAS. Dėde, kas pas jus ten kabo ant sienos?

RUŽE. Paveikslas.

ŽOZEFAS. Iš kur jis? Iš kur pas jus šitas paveikslas, dėde?

RUŽE. Tėvas pirko turbūt revoliucijos metu... Aš dar turiu kitų ant aukšto, netgi didesnių už šitą.

ŽOZEFAS. Ant aukšto?

RUŽE. Ten jų šeši ar septyni. Gali pažiūrėti.

ŽOZEFAS. Galima tuojau?

RUŽE. Lia-Vedi, nuveskite mano seserėną ant aukšto, parodykite jam paveikslus... Aš netgi juos tau dovanosiu, jeigu jie tau patiks.

ŽOZEFAS. Jūs... Jūs dovanosite man juos? Dėde!

RUŽE. Man jie nereikalingi. Tiktai rėmus palik... Rėmai paauksuoti...

AGOTA. Neužtruk ten ilgai, Žozefai.

ŽOZEFAS. Gerai, mama...

Išėina su Lia-Vedi.

RUŽE. Kodėl tu atvažiavai taip netikėtai?.. Neįspėjai manęs?

AGOTA. Turėjau skubėti.

RUŽE. Svarbiu reikalu?

AGOTA. Taip.

RUŽE (*jtariamai*). A! (*Tyla*) Tu pražilai. O veidas vis toks pat.

AGOTA. O tu, Žanai, turbūt, sirgai?

RUŽE. Aš? Ne.

AGOTA. Jautiesi gerai?

RUŽE. Puikiai. O kodėl gi Filypas neatvyko? Kaip jis gyvena?

AGOTA. Filypas? Mano vargšas sūnus!

RUŽE. Jis serga? Guli?

AGOTA (*raudodama*). Sėdi kalėjime.

RUŽE. Mano seserėnas kalėjime? Karininkas kalėjime?

AGOTA. Jis dalyvavo sąmoksle prieš Burbonus. Jį areštavo. Teis perų rūmai, nors tiesioginių įrodymų nėra.

RUŽE. Mano seserėnas - sąmokslininkas!

AGOTA. Tik du liudininkai tvirtina, esą, girdėję atsargos karininkų pasikalbėjimą... bet ir jie nėra tikri, kad tai buvo Filypas... Aš dėl to ir atvažiauvau.

RUŽE. Nesuprantu.

AGOTA. Mūsų advokatas sako, kad būtų galima papirkti liudininkus...

RUŽE. Reikalingi pinigai?

AGOTA. Visai nedidelė suma... Aš mėginau gauti, bet nepavyko...

RUŽE. O argi tavo vyras jums nieko nepaliko?

AGOTA. Mano vyras mirė trisdešimt aštuonerių metų, pervargęs nuo darbo, kaip tik tada, kai jį ketino paskirti departamento direktorium. Mes gyvenome tik iš jo algos, kitų lėšų neturėjome.

RUŽE. O tavo kraitis?

AGOTA. Reikėjo auklėti vaikus. Paskui Filypą atleido su pusine pensija, teko ir jam padėti... Be to, jis... jis nesėkmingai spekuliovo Amerikoje... Karys nieko apie reikalus nesupranta... Ir aš atidaviau savo paskutines santaupas... O dabar, kai prireikė pinigų, aš nutariau atvykti pas tave, galbūt tu galėsi man duoti kokius dvidešimt tūkstančių frankų...

RUŽE. Dvidešimt tūkstančių frankų? Iš kur gi aš juos gausiu?

AGOTA. Tu turtingas, Žanai.

RUŽE. Aš ne turtingas. Tai melas. Ne, ne, aš ne turtingas. Tai senė Ošon skleidžia tokius gandus... bjauri boba... Ji nekenčia manęs...

AGOTA. Žanai, mūsų tėvas paliko visą turtą tau vienam... Jis nuskriaudė mane, tu tai žinai... Jam mirus, nei aš, nei mano vyras nenorėjome pradėti teisme bylos, bet mes visada žinojome, kad mano dalį valdai tu...

RUŽE. A? Aš blogai girdžiu...

AGOTA. Mano gimimo diena buvo nelaiminga ir man ir mano motinai... Tėvas nutarė, kad aš – ne jo duktė ir ėmė mūsų abiejų nekęsti... Bet tu žinai, Žanai, kad mūsų motina buvo šventa ir jo baisūs įtarimai buvo niekuo nepagrįsti... Pusė turto, kurį jis tau paliko, priklauso man. Aš nereikalauju jos. Bet juk tu mane mylėjai, kai mes buvome vaikai, nejaugi dabar tu atsisakysi man padėti? Ko tu bijai? Kas gali sukliudyti tau tvarkyti savo turtą? Nejaugi tu turi tartis su svetimais žmonėmis, kad galėtum padėti man, tavo seseriai, tavo seserėnui...

RUŽE. Tu apie ką kalbi? Apie Florą? Flora man ne svetima.

AGOTA. Šita moteris, įlindusi į mūsų šeimą, kaip gyvatė, įsakinėja čia visiems namams. Man apie tai pasakojo, kai tik atvažiauvau, o dabar, deja, aš pati įsitikinau, kad tai tiesa.

RUŽE. Niekus kalba.

AGOTA. Padorūs žmonės piktinasi tavo elgesiu... Tu bent ją vestum...

RUŽE. Aš nešnipinėjau, kas darosi pas kitus... Ir Flora man neįsakinėja... Aš esu savarankus.

AGOTA (*po pertraukos*). Na, gerai. Tegul ir taip. Gyvenk su savo Flora, elkis, kaip išmanai. Ne aš tave teisiu. Bet, Žanai, paklausyk, man būtina reikalingi tie dvidešimt tūkstančių... Jeigu negali jų tiesiai duoti, paskolink... Filypas juos tau grąžins, arba Žozefas, kai tik uždirbs.

RUŽE. Prašyk ko nors kito.

AGOTA. Pasigailėk mūsų, pasigailėk, mano broli, pasigailėk ir manęs ir Filypo, maldauju tavęs... Tu neleisi, kad nuteistų tavo seserėną Filypą, garbės legiono kavalierių. Jeigu jį išteisins, aš pasirūpinsiu, kad jį priimtų atgal į kariuomenę... Jis taps generolu... Pagalvok, broli, tavo rankose yra jo ateitis, jo laisvė, jo garbė, jo gyvybė, o galbūt ir mano gyvybė...

RUŽE. Dabar nieko negaliu pasakyti. Aš turiu pasitarti su Flora.

AGOTA. Argi tu pats čia ne šeimininkas?

RUŽE. Jeigu aš ką nors nutarsiu be jos, ji bus nepatenkinta. Ji supyks ant manęs.

AGOTA. Na ir kas gi?

RUŽE. Kad Flora ant manęs supyktų? Ne! Aš to nenoriu.

AGOTA. Kaip ta boba tave apraizgė... Kad ji nors tave mylėtų...

RUŽE. Būk tikra, ji mane myli... Tuo jau tu nesirūpink... Nekartok šlykštybių, kurias skleidžia pikti liežuviai... Jie pavydi mano vargšelei Florai dėl to, kad ji atėjo čia basa ir pasidarė ponija.

AGOTA. Niekas jai nepavydi. Bet visi pastebi pragaištį. Pas tave buvo kompromituojantys tave asmenys...

RUŽE. Kas gi tai? Aš nieko nepriimu, išskyrus keletą čia gyvenančių atsargos karininkų... Tai geri vaikinai, tavo pačios Filypo draugai: kapitonas Potelis, pavyzdžiui, kapitonas Renaras...

AGOTA. Ir majoras Maksas Žile. Jis buvo čia, kai mes atėjome.

RUŽE. Na, ir kas? Aš prašiau jį lankytis...

AGOTA. Ir jis dažnai lanko tave?

RUŽE. Taip.

AGOTA. O kalba... Supranti... Kalba, kad jis ateidinėja čia ne dėl tavęs... Jis jaunas ir ta moteris taip pat jauna...

RUŽE (*pašokęs*). Visa tai melas, pasakos, liežuviai... Juos pramano, kad man suteiktų sielvarto... Vis ta prakeikta ponija Ošon.

AGOTA. Aš nenorėjau tau suteikti skausmo, Žanai... Aš norėjau tau tik duoti patarimą... Aš esu įsitikinusi, kad visi tie liežuviai apie madmuazel Florą niekuo nepagrįsti... Ir žmonės plepą netiesą, tvirtindami, kad ji tave valdo...

RUŽE. Žinoma, netiesą...

AGOTA. Bet kodėl gi tu negali be jos sutikimo duoti man pinigų? Kodėl tu atmeti sesers ir seserėno prašymą?

RUŽE (*labai sumišęs*). Palik mane. Aš pagalvosiu. Po pusryčių mes dar pasikalbėsime... Kur Flora? Tu jos nematei? Taip, taip, mes dar su tavim pasikalbėsime. Flora! Kur gi Flora?

Įeina Žozefas ir Lia-Vedi.

ŽOZEFAS (*linksmi*). Aš mačiau tuos paveikslus, dėde. Net dešimt. Mama, kad tu žinotum! Kokie moterų etiudai! Koks kūnas! Jauti jo plazdėjimą. Jis gyvena. Kvėpuoja. Aš parašysiu apie tai savo draugams. Jie tiesiog išsižios.

RUŽE. Lia-Vedi, kur madmuazel?

LIA-VEDI. Turbūt savo kambaryje.

ŽOZEFAS. Jūs dovanojate juos man, dėde?

RUŽE. Taip, taip. Dovanoju. O tu sakai, Agota, kad aš godus. Rėmų neužmiršk atiduoti. (*Lia-Vedi*)
Pašauk madmuazel.

Lia-Vedi išeina.

ŽOZEFAS. Bet jie brangiai kainuoja, dėde.

RUŽE. A?

AGOTA. Imk, imk, kai duoda. Einam, Žozefai, pas madam Ošon, įspėsime ją, kad pusryčiausime čia.

ŽOZEFAS. Taip, taip, einam, mama. Ačiū, dėde. Iki greito pasimatymo.

*Žozefas ir Agota išeina. Likęs vienas, Ruže verkia. Eina kelis žingsnius Floros kambario link.
Neryžtingai sustoja. Įeina Flora. Ruže sumišęs nususuka.*

FLORA (*spėdama, kad kažkas atsitiko, įdėmiai į jį žiūri*). Kas jums?

RUŽE. Nieko, Flora.

FLORA. Šita dama – jūsų sesuo?

RUŽE. Taip.

FLORA. Ką ji jums pasakė? Aš iš akių matau... Tikriausiai, ką nors apie mane?..

RUŽE. Ne, nieko... Paklausk, Flora... Jeigu tu sutiktum... Jeigu tau nebūtų labai nemalonu... Galbūt galima pasakyti Maksui.. kad jis ateidinėtų pas mus ne taip dažnai... Ateidinėtų čia rečiau...

FLORA. Ak, štai kas!.. Kaip jums ne gėda, pone!.. Ar majoras Žile čia vaikščios ar niekad daugiau čia nebepasirodys, man, dievaži, visai vis vien... Bet man įdomu žinoti, kodėl, būtent, šita mintis šovė jums į galvą kaip tik po jūsų sesers apsilankymo?.. Ką ji jums priplepėjo? Ką priliežuvavo apie vargšę Florą?

RUŽE. Flora...

FLORA. Galbūt ir jūs jai pritariat? Galbūt aš jums įkyrėjau ir jūs tyčia iškvietėt seserį iš Paryžiaus, kad ji padėtų jums manim nusikratyti? Nesivarginkite. Aš pati apleisiu jūsų maloniuosius namus... Aš išeisiu...

RUŽE. Flora, ką tu...

FLORA. Ta šventa davatka, nuleidusi žvilgsnį, su pasninko išvaizda, turbūt, davė jums suprasti, kad aš jūsų nemyliu ir gyvenu su jumis tik dėl jūsų pinigų...

RUŽE. Ne, Flora. Bet...

FLORA. Puiku. Aš išeisiu. Suplėšysiu jūsų pareiškimą ir mesiu skiauteles jai į veidą. Pažiūrėsim, kaip ji slaugys jus, kai jūs susirgsite. Keturiasdešimt metų šita mieloji poniotė jums nesidomėjo, o dabar sveiki gyvi, atskrido. Ak, kaip ji slaugys jus, kaip lepins... Įdomu, ar jūs rasite kur nors kitą Florą, kuri sutiktų tąsyti su jumis, seniu, su jūsų reumatizmais, katarais, skausmais. Man pakaks. Slaugytojos amatas man įkyrėjo. Sudie.

Išeina, trenkusi durimis. Ruže atidaro duris ir šaukia paskui ją.

RUŽE. Flora! Flora!.. Tu manęs nesupratai, aš be tavęs negaliu... (*Prasideda kosulio priepuolis*)

FLORA (*už scenos*). Kosėk, kosėk, senas niekše. Tegul tavo sesuo tave slaugo.

Įeina su skrybėle, laikydama rankose pirštines, eina durų į gatvę link.

RUŽE. Flora, kur tu eini? Lik, Flora...

FLORA. Ne.

RUŽE. Aš daugiau nebesimatysiu su seserim.

FLORA. Jūs dar nepasakėt man, ko ji atvažiavo?

RUŽE. Ji manęs prašė... Bet aš jai nieko nedaviau...

FLORA. Ko ji prašė?

RUŽE. Dvidešimt tūkstančių frankų.

FLORA. Dvidešimt tūkstančių frankų! Juk tai plėšimas! Kam jie jai reikalingi?

RUŽE. Mano seserėną Filypą teis perų rūmuose... Jis dalyvavo sąmoksle... Reikia papirkti liudininkus...

FLORA. Duoti pinigų sąmokslininkui? Papirkti liudininkus? Jūs, ką gi, norite, kad jus areštuotų?

RUŽE. Tu teisi, brangioji Flora, teisi, kaip visada. Aš neduosiu nė santimo.

FLORA. Elkitės, kaip išmanote. Jūsų reikalai manęs neliečia. Aš nusiplaunu rankas.

RUŽE. Nepalik manęs, Flora, nepalik... Man baisu likti be tavęs... Man taip reikalingi tavo patarimai...

FLORA (*prieina prie jo visai arti*). Ką ji jums dar pasakė? Na? Atsakykite! Man atrodo, kad aš turiu teisę žinoti, už ką mane varo lauk, kaip apsigovusią tarnaitę!..

RUŽE. Visokie liežuviai... Dėl majoro... Žmonės mano, kad jis per dažnai pas mus lankosi...

FLORA. Ir kalba, turbūt, kad majoras Žile – mano meilužis. Ir jūs tuo tikite?

RUŽE. Flora, Flora, nekankink manęs...

FLORA. Ne, jūs tikite! Būkite atviras... Tikite! Aš matau, kokią fizionomiją jūs darote, kai ateina majoras! Senas apsimitėlis! Juk jeigu aš norėčiau jus apgauti, ar man būtų reikėję laukti čia pasirodant majoro Žile! Daugelis man meilinosi, siūlė aukso apyrankes, laikrodėlius, kad tik pamesčiau tą seną idiotą Ružę.

RUŽE. Juk aš taip pat, Flora, dovanuju tau apyrankes ir laikrodėlius...

FLORA. O aš visiems atsakau tik vieną: „Ką darys be manęs ponas Ružė – toks geras, toks reikalingas pagalbos... Kas pasidarytų su vargšu ponu Ružė?“

RUŽE. Taip, Flora, visame pasaulyje aš teturiu tik tave vieną.

FLORA. O jūs manęs nemylite... Ne, nemylite... Jūs beširdis...

RUŽE. Aš? Aš tavęs nemyliu?

FLORA. Žmogus, kuris myli, apgintų mane nuo nešvarių kaltinimų.

RUŽE. Aš gyniau.

FLORA. Tik dėl to, kad jūsų nelaikytų nevykėliu. O pats taip pat mane įtarinėjote...

RUŽE. Ne.

FLORA. Nors nemeluokite!

RUŽE. Tu jauna, Flora... Tu galėtum mane mažiau mylėti... Tai būtų net pateisinama... Bet aš mirčiau iš sielvarto, taip aš tave myliu, Flora... Pasakyk nors vieną meilų žodį, Flora... Aš kvailys, kad patikėjau toms pasakoms. Aš nebesimatysiu daugiau su Agota... Neduosiu jai pinigų... Ko gi tu dar nori?

FLORA (*patylėjusi*). Atsiprašykite manęs.

RUŽE. Prašau, atleisk man.

FLORA. Ne taip, ant kelių.

RUŽE. Bet, Flora...

FLORA. Bijote, kad kas nors įeis ir pamatys, kad prisipažįstate mane mylįs?.. O aš to reikalauju, girdite, reikalauju...

RUŽE (*atsiklaupęs*). Atleisk man, Flora.

FLORA. Daugiau apie mane nesugalvosite visokių nešvankybių?

RUŽE. Ne.

FLORA. Nebetikėsite kvailiems liežuviams?

RUŽE. Nebetikėsiu.

FLORA. Garbės žodis?

RUŽE. Prisiekiu.

FLORA. Aš jums tikiu. Perdaug aš jau jums gera, tai net kenksminga. Jūs, turbūt, apgaudinėsite mane, kaip ir anksčiau... Aš perdaug jums nuolaidi... (*Ruže atsistoja*) Dabar visų pirma reikia atitaisyti padarytas kvailybes ir užkirsti kelią liežuviams...

RUŽE. Kaip gi tai padaryti?

FLORA. Hm... Turbūt, teks apgyvendinti pas mus majorą Žile...

RUŽE. Moksą? Pas mus?

FLORA. Taip, Moksą...

Ruže sudreba. Flora meta į jį žvilgsnį.

Na?

RUŽE (*nuleidęs galvą*). Jeigu tu to nori, Flora...

FLORA. Tai puiki išėitis. Pamanyk, žiurkele. Tavo sesuo pradės prieš visus didžiutis, kad ji tau atvėrė akis. Aplink ims pliaukšti. O apgyvendinęs pas save Moksą, tu visiems užkimši burną. Juo labiau, kad mums namuose reikalingas vyras. Naktimis baisu, vieną gražią dieną mus visus gali išpjauti, kaip viščiukus. Vadinasi, nutarta, katinėli? Tu šiandien pats pasiūlysi Moksui kambarį? Aš taip noriu.

RUŽE. Gerai.

FLORA. Ir štai dar kas reikalinga – įdėti tavo pinigų valstybinę renton. O tai, ko gero, pridarysi kvailybių... Juk tu vos neatidavei seseriai dvidešimt tūkstančių frankų. Jei aš tik sekunde išeinu, tu jau pasiruošęs leisti save nurengti pirmam pasitaikiusiam praeiviui... O dalį rentos tu perrašysi mano vardu...

RUŽE. Tavo vardu?

FLORA. Tada tavo turtas bus gerai apsaugotas. Juk aš tai tikrai niekam nieko neduosiu...

RUŽE. Ne... ne... galbūt, ar negeriau būtų palaukti...

FLORA. Kaip tu nepasitiki... Atrodai kaip ėriukas, o iš tikrųjų už lapę gudresnis...

RUŽE. Man mirus, tu viską gausi – tu juk mano įpėdinė. Apie tai pakalbėsime kitą kartą... Dabar pas mane galvoje migla... Aš taip susijaudinau, kad tu supykai...

FLORA. O manai, manęs neįžeidė tavo kvaili įtarimai? (*Sėda jam ant kelių*) Tu juk žinai, kad tavo mažytė Flora taip tave myli... Aš – tavo tikroji šeima... Katinėli, brangusis... Tu neprieštarausi savo Florai? Tu nueisi su ja pas notarą ir perrašysi rentą jos vardu? Juk aš moku taip prašyti, kad tu nepajėgsi man atsakyti... Tiesa, Žanai? Mano senas, mylimas Žanas... (*Bučiuoja jį*)

Ruže patenkintas šypsosi. Įeina Maksas, paskui jį Orsanto. Flora nušoka nuo Ruže kelių.

MAKSAS. Atleiskite, pone Ruže... Aš užėjau pasiteirauti apie jūsų sveikatą...

FLORA. Jis gerai jaučiasi, pone Žile. Bet mes buvome labai susijaudinę šį rytą. Iš Paryžiaus atvažiavo pono Ružę sesuo. Jos sūnus, pulkininkas Brido, įsivėlė į sąmokslą ir yra areštuotas.

MAKSAS. Ai, ai, ai...

FLORA. Jis bus teisiamas, ir madam Brido atvažiavo prašyti pinigų liudininkams papirkti. O po to ji užgiedojo kitą giesmelę. Ji prikalbėjo ponui Ruže, kad aš klastinga, savanaudė ir reiškiu simpatijų kai kam, kas dažnai lankosi čia.

MAKSAS. Koks akiplėšiškumas!

FLORA. Laimei, Ruže – labai išmintingas žmogus, jo neapvyniosi aplink pirštą. Jis pamokys juos už šmeižtus. Ir jis norėjo jums kai ką pasiūlyti, pone Žile... Na, Ruže, jūs gi norėjote jam kažką pasakyti...

RUŽE (*prisiversdamas*). Taip... Tai štai, brangus Maksai... Aš norėjau pasiūlyti tau... Nori gyventi su mumis, Maksai?

MAKSAS. Aš? Čia? Hm...

RUŽE. Matai, Flora, jis nenori.

MAKSAS. Toks netikėtas pasiūlymas...

FLORA. Viršuje. Ten didelis kambarys. Šiaip ar taip, jaukesnis, kaip smuklėje.

MAKSAS. Na, žinoma.

FLORA. Jūs mums tuo patarnausite, majorai. Mes naktį stačiai mirštam iš baimės. Tiesa, Lia-Vedi?

LIA-VEDI. Taip, madmuazel.

FLORA. Prašyk jį, Ruže.

RUŽE (*prisiversdamas*). Prašau tavęs, Maksai.

MAKSAS. Jeigu jūs taip norite, aš sutinku.

FLORA (*Ruže*). O dabar reikia padaryti taip, kad jūsų sesuo daugiau čia nebesirodytų.

RUŽE. Tai yra, kad aš... Pakviečiau ją pusryčių...

FLORA. Ką gi, jūs manote, aš atsisėsiu su ja prie vieno stalo po to, kai ji mane apipylė pamazgomis?

RUŽE. Ne, žinoma, ne... Bet kaip čia padarius?

FLORA. Nusiuškite raštelį pas Ošonus, kad jūs susirgote...

RUŽE. Aš pažadėjau savo seserėnui paveikslus, kurie mėtosi ant aukšto... Bet be rėmų.

FLORA. Paveikslus tegul ima...

LIA-VEDI. Pone Ruže, jūsų seserėnas pasakė, kad jie labai brangūs...

MAKSAS. Labai brangūs?

LIA-VEDI. Kainuoja šimtus tūkstančių frankų.

FLORA. Nepliaukšk niekų.

LIA-VEDI. Madmuazel, jis šokinėjo aplink juos iš džiaugsmo... ir visą laiką minėjo kažkokį Rem... Rem...

MAKSAS. Rembrantą?

LIA-VEDI. Visai teisingai, pone.

MAKSAS. Po velnių! Rembrantas! Nereikia jam duoti. Dar ko užsimanys?

RUŽE. Bet juk rėmai pasiliks man.

MAKSAS. Cha-cha! Šitie paveikslai kainuoja tūkstantį kartų brangiau, negu rėmai...

LIA-VEDI (*prie lango*). Pone Ruže, pone Ruže... Jie ateina...

RUŽE. Dieve mano! Ką gi man dabar daryti?

FLORA. Išmeskite juos be jokios ceremonijos...

RUŽE. Flora, galbūt, tu pasakysi jiems?

MAKSAS. Ne-e, pone Ruže. Jūs užvirėte šitą košę, jūs pats turite dabar išprašyti savo šeimynėlę...

RUŽE. Flora, nepalik manęs vieno...

Jeina Agota ir Žozefas.

ŽOZEFAS. Štai mes ir grįžome, dėde. Prisipažinsiu, kad aš tinkamai pagerbsiu jūsų pusryčius. Baisiai išalkau.

RUŽE (*nuo kurio Flora nenuleidžia žvilgsnio*). Reikalas toks, brangus seserėnai... Labai gailiuosi... bet mes kartu nepusryčiausime...

ŽOZEFAS. Kodėl?

RUŽE (*mikčiodamas*). Jūsų motina... Ji prikalbėjo apie vieną asmenį tokių šlykštybių, kurių aš... vienu žodžiu, visišką netiesą...

AGOTA. Žanai! Ką tu kalbi!

RUŽE. Taip, taip! Mes dabar negalim, nebegalim daugiau matytis...

AGOTA. O mano sūnus? Kas bus su juo?

RUŽE. Aš neturiu pinigų.

AGOTA. Ak, brolau! Filypas dėl tavo kaltės žus!

MAKSAS (*su pašaipą*). Tikėkite, madam, pulkininkas Brido pats mokės išsikapstyti, jeigu tiesa visa tai, ką žmonės šneka apie jo būdą ir gabumus... Kas gi liečia jus, jaunuoli, jūs turite perdaug didelį apetitą... Jūs perdaug skubate suėsti gerojo dėdės palikimą...

RUŽE. Paimti Rembrantą! Dar ko! Mes, žinoma, ne paryžiečiai, bet mūsų taip lengvai neapgausi. Mes žinome Rembranto kainą...

ŽOZEFAS (*įsižeidęs, Maksui*). Galėsite džiaugtis, pone, jei mano brolio neišteisins ir jis nesužinos, kaip jūs įžeidėte jo motiną... Ir jums, dėde, jis to neatleis... Einam, mama...

AGOTA. Einam, einam iš čia, Žozefai...

Abu išeina.

MAKSAS. Štai, matote. Viskas labai paprasta.

Ruže nusilpęs susmunka fotelyje.

LIA-VEDI. Kas jums? Ponas Ruže!

FLORA. Kas čia dar?

MAKSAS. Jo rankos kaip ledas.

FLORA. Apsimeta.

ORSANTO (*kreipdamasis į Lia-Vedi*). Duokite jam vandens su vynu...

LIA-VEDI. Neverta taip jaudintis, pone Ruže.

FLORA (*nusiima skarą*). Apgaubkite jį... Tegul sušyla... Ruže, aš nešiojau šitą skarą ant krūtinės... dabar ja gaubiame jus, kad jūs sušiltumėt... Jūs girdite, Ruže?

RUŽE (*tyliai*). O jeigu jį staiga išteisins?

MAKSAS. Ką? Pulkininką? Nejaugi jūs jo bijote? Nuo šios dienos, tėvuk Ruže, aš jus imu savo globon. Ir jeigu jūsų niekšas seserėnas išdrįs kada nors pasirodyti čia, jis išlėks iš čia kūliais, kitaip jam teks turėti reikalo su manim...

UŽDANGA

ANTRAS VEIKSMAS

Tas pats kambarys, bet kai kas jame pasikeitė, Maksui persikėlus į tuos namus. Didelis stalas, stovėjęs viduryje, pastumtas prie lango, o jo vietoje stovi kortų staliukas, ant kurio Maksas ir Potelis lošia kortomis. Ant sienų pakabinti ginklai, pyptkių kolekcija, kariškos graviūros ir pan.

Maksas ir Potelis pliekia kortomis stalą, rūko, gurkšnoja iš taurelių konjaką ir kniaukia daineles.

MAKSAS (*apatiniais marškiniais su nukarusiomis petnešomis*). Čirvai!

POTELIS (*padėvėtais civiliais drabužiais*). Mušu. (*Niūniuodamas galvoja*)

MAKSAS. Tavo ėjimas, Maksai.

POTELIS. Palauk. (*Švilpauja*)

MAKSAS. Puiku. (*Ima kirtį*) Būgnai.

POTELIS. Ima. (*Dalija kortas*) Koziriai! Aha! Koziriai!

MAKSAS. Po velnių!

POTELIS. Nemurmėk. Dabar tavęs nesužlugdysi.

MAKSAS. Lia-Vedi, alaus!

POTELIS. Ir cigarų. Tempkite čia visą dėžę, negailėkite. Vėl man dalyti.

MAKSAS. Dalyk.

Lia-Vedi atneša alų ir cigarus. Potelis pašo kortas, nugeria iš taurelių ir dalija.

POTELIS. Eik!

MAKSAS. Pikai!

POTELIS. Mušu. Koziriu, būgnų aštuoniuke.

MAKSAS. Vėl pas tave koziriai?

POTELIS. Ką tu nori pasakyti?

MAKSAS. Puiku, tavo ėjimas.

POTELIS. Čirvų karalius.

MAKSAS. Kiaulystė.

POTELIS. Tu neturi kozirių?

MAKSAS. Jie visi pas tave rankovėje.

POTELIS. Na, tu tyliau, tyliau... Aš negreit įsižeidžiu, bet vis dėlto nereikia... (*Lošia*) Vėl koziriai... taip, man sekasi.

MAKSAS. Aš daugiau nebelošiu.

POTELIS. Pirmiau dėk auksinį.

MAKSAS. Tau per daug sekasi pastaruoju laiku.

POTELIS. Na, na, nežiūrėk į mane kaip žvėris... Kas tau auksinis!.. Tu dabar gerai įsitaisi... Gyveni čia, kaip sultonas, štai jau du mėnesiai... Nė skatiko neišleidi, apsirengęs, sotas, lepinamas... Ne, drauguži, tai tau sekasi, o ne man... Geras valgis, šauni moteris. Ko gi dar reikia? Jeigu aš turėčiau tokią meilužę... Bet argi rasi tokioje skylėje?

MAKSAS. O gretimuose miesteliuose, Šatoru, Burže?

POTELIS. Ieškojau. Nė velnio. Ten beširdės mergos, nesugebančios mylėti dėl meilės. Joms reikia pinigų, o aš neturiu pinigų. Ir, be to, mūsų garsiosios uniformos turi tradiciją: niekad neleisti nė skatiko moterims, tegul moterys leidžia pinigus mums... Štai ir gyvenk, kaip vienuolis... Tu neužleisi man Floros?

MAKSAS. Iš proto išsikrausti.

POTELIS. Dėk ją ant kortos!

MAKSAS. Ir tu tikriausiai išloši?

POTELIS. Atsargus vaikas. Nėra įdomių moterų mūsų miestelyje, nėra su kuo užmegzti pažintį. Tarp kitko, aš vakar turėjau įdomų susitikimą...

MAKSAS. Su moterim?

POTELIS. Ne, su vyru, ir dar su koku. Tai buvo pirmą valandą popiet. Aš ėjau į Diurano krautuvę... Po velnių, karininkui tenka tarnauti pardavėju – pardavinėti metrais gelumbę... Nutariau pakeliui išrūkyti cigarą, užsisvajojau, pats to nepastebėdamas, išėjau už miesto... Staiga girdžiu šaudant! Ir matau: pievelėje didžiulis ištįsėlis pliekia iš pistoletų į topolių kamienus. Pastebėjęs mane, jis paslėpė pistoletą į kišenę ir praėjo pro šalį, švilpaudamas maršą. Kas gi tai galėtų būti?

MAKSAS. Nežinau... Galbūt... Bet ne!

FLORA (*už scenos*). Ne, ne... Palikite mane... Palikite. (*Jeina*) Tfu!

POTELIS. Kas jums, žavioji Flora?

MAKSAS. Kas tau?

FLORA (*su pasibjaurėjimu*). Senis! Kimba...

POTELIS. Po velnių! Toks puikus kūnas senio rankose...

FLORA. Kapitone, netrukus trečia valanda, jums laikas į jūsų krautuvę.

POTELIS. Po velnių, tiesa... Be penkių trys... Šeimininkas plūsis... Klausyk, Maksai, vadinas po kelių dienų, gruodžio antrą, mes susirinksime čia vakare?

MAKSAS. Taip. Ruže pažadėjo šampano mūsų senos pulko šventės garbei.

POTELIS. Apsivilksime mūsų senomis kariškomis uniformomis... Kas ateis?

MAKSAS. Kapitonas Renaras, majoras Minjone, generolas Karpantje...

POTELIS. Nelabai mėgstu tą seną apuoką...

MAKSAS. Nebuvo galima nekviesti...

POTELIS. Lik sveikas, skubu į krautuvę. Karininkas, kovėsis prie Vagramo ir Eslingo, skuba už prekystalio... Iki pasimatymo, madmuazel, iki pasimatymo...

Išaina.

FLORA. Maksai, aš noriu būti su tavim, tiktai su tavim... Man įkyrėjo, man iki gyvo kaulo įgriso šitas gyvenimas... Senis man šlykštus.

MAKSAS. Ką tu, brangioji, būk protinga... Nebeilgai teks laukti tos dienos, kai jis užrašys rentą tau...

FLORA. Aš taip laikiu tos minutės, Maksai... Aš taip noriu pinigų!.. Kai prisimenu savo gyvenimą, man darosi baisu. Pradžioje su vienu seniu, paskui su antru... Brr... Greit aš nebeišlaikysiu... Juk yra riba žmogaus kantrybei... Ir visą laiką bijoti, kad ateis jo giminės ir vienu mostu atims iš manęs viską... Žinai, Maksai, kai jis užrašys rentą man, aš pabėgsiu nuo jo... O su likusia savo turto dalim tegul jis daro, ką nori...

MAKSAS. Žinoma, brangioji, žinoma...

FLORA. Aš noriu į Paryžių... Negalima gi užkasti savo gyvenimo šitoje skylėje... Čia aš mirsiu iš nuobodulio...

MAKSAS. Juk nutarta, Flora, mes vyksime į Paryžių, bet anksčiau reikia...

FLORA. Taip, reikia, kad jis užrašytų rentą man.

MAKSAS. Dokumentas jau paruoštas?

FLORA. Laukiame pasirašant jau ištisas šešias savaites. Kaip buvo sunku įkalbėti senį parašyti notarui į Buržą. Pagaliau parašė, bet dabar diena iš dienos atideda kelionę. Paskyrė gruodžio antrą dieną ir staiga kviečia tai dienai svečių. Tai vis išsisukinėjimai, jis nenori užrašyti.

MAKSAS. Užrašys, nesirūpink. Mes gudrumu nugabensim jį pas notarą... Štai ką aš neseniai sugalvojau: tu būsi su juo labai meili, o kai jis galutinai suminkštės...

*Durys atsidaro, iš gatvės įeina žmogus ilgu lopytu surdutu, su suglamžyta skrybėle rankose.
Nudegęs veidas, ilgi ūsai, plikė. Ant krūtinės garbės legiono ordinas.*

NEPAŽĪSTAMASIS. Ponas Ruže namie?

FLORA. Ponas Ruže?

NEPAŽĪSTAMASIS. Aš žinau, kad jis namie. Galite man akių nedumti. Man reikia jį matyti.

FLORA. Bet... Pone... Aš nežinau...

NEPAŽĪSTAMASIS. Aš noriu matyti savo dėdę. Aišku?

MAKSAS. Atleiskite, pone, kas jūs toks?

NEPAŽĪSTAMASIS. Pulkininkas Filypas Brido.

MAKSAS ir FLORA (kartu). Pulkininkas Brido?

BRIDO. Na-a, aš laikiu.

FLORA. Bet... Pone pulkininke... Reikalas toks, kad ponas Ruže ilsisi...

BRIDO. Pažadinkite...

FLORA. Ponas Ruže nemėgsta, kad jį žadintų.

BRIDO. Man nusibodo su jumis kalbėti! Trys velniai ir tūkstantis raganų! Ar aš galiu matyti poną Ruže, mano dėdę, mano motinos brolių, ar ne? Ką, jis suimtas, o jūs jo sargybiniai?

FLORA. Jeigu jūs būtumėt toks malonus ir užeitumėt vakare...

BRIDO. Galbūt, po savaitės? Štai kas, madmuazel: aš eisiu į gatvę surūkysiu cigarą. Jeigu, kai aš grįšiu, manęs pas dėdę neleis, aš padarysiu čia savo tvarką. Suprantama?

Išeina, trinktelėjęs durimis. Įsiviešpatauja tylą.

FLORA. Štai šito aš kaip tik ir bijojau.

Maksas susijaudinęs švilpauja.

Iš kur jis atsirado? Juk Agota buvo atvažiavusi prašyti pinigų jam išlaisvinti?..

MAKSAS. Buvo gandų, kad perų rūmai jį išteisino ir jis atiduotas policijos priežiūrai. Bet kaip jis pateko į mūsų miestą?

Flora atsisėda ir paremia galvą rankomis.

Tu matei jo akis? Koks plėšikiškas snukis...

FLORA. Kada gi pagaliau mus paliks ramybėje?.. Tai motina, tai sūnus...

MAKSAS. Na! Suprantu! Tai ir yra tas pats iššęsėlis, kuris šaudė iš pistoleto... apie jį pasakojo Potelis.

FLORA. Jis šaudė iš pistoleto?

MAKSAS. Pievelėje už miesto. Vadinas, jis čia jau kelios dienos. Ar senis Ruže vakar ar užvakar kus nors buvo išėjęs? Tai labai svarbu...

FLORA. Ne.

MAKSAS. Vadinas, jie dar nesimatė... Kodėl gi jis neatėjo pas savo dėdę iš karto, kai tik atvažiavo? Kodėl, būtent, šiandien jis pas jį atėjo? Ar jis tik nesužinojo, kad Ruže ketina užrašyti rentą tau?

FLORA. Aš niekam neprasitariau nė žodžio.

MAKSAS. Šituose prakeiktuose miesteliuose viskas darosi žinoma. Na, aišku! Jis pažįsta senį Ošoną, o Ošonas – notaro Žeromo draugas. Viskas aišku!.. Pulkininkas pasirodė čia, kad sutrukdytų Ruže užrašyti tau rentą.

FLORA. O senis ir be to jau nenorėjo sutikti.

MAKSAS. Mums nesiseka. Dabar reikia būti labai atsargiems... Tai daug kur buvojęs vyras ir gerklė jo sveika... Jis riksmu nugalės senį...

FLORA. Po kelių minučių jis grįš.

MAKSAS. Reikia būtinai sutrukdyti jam pasimatyti su dėde... Bet kaip čia sutrukdžius? Uždarysi duris - jis įlįs pro langą... Yra dar viena išeitis... Ką gi, reikės pasiryžti...

Įeina Orsanto.

ORSANTO. Majore, aš sužinojau, kaip vadinasi tas asmuo, kuris čia atvyko ir dabar vaikštinėja aikštėje su tuo ruduoju stuobriu...

MAKSAS. Tai pulkininkas Brido, Orsanto.

ORSANTO. Jūs jau žinote? Aš neseniai buvau užėjęs į kavinę De lia Konjet. Ten tupėjo tas ilgasis rudis. Jis pulkininko Brido pasiuntinys. Lenkas, atvyko kartu su juo į Isudeną. Jis sėdėjo kavinėje su Fransua, vyresniuoju Ošonų sūnum.

MAKSAS (Florai). Aš tau sakiau, čia įsimaišė Ošonai.

ORSANTO. Pamatęs mane, Fransua stuktelėjo alkūne lenką ir kažką jam sušnibždėjo į ausį. O lenkas prunkstelėjo man tiesiog į veidą ir ėmė šnekėti apie tai, kad jo pulkininkas neleisias įvairiems niekšams jį apiplėšti, atimti iš jo palikimą, kad jis neprašaudamas pro šalį šaudęs iš pistoleto ir mokąs nusikratyti asmenimis, kurie jam kliudo.

MAKSAS (pagalvojęs). Tu žinai, kur gyvena majoras Minjone? Nubėk pas jį ir paprašyk pakinkyti brikelį. Paskui pabalnosi mano arklį, Tarkvinijų... Lauksi manęs priešais smuklę.

ORSANTO. Klausau, pone majore.

MAKSAS. Eik skersgatviu, kad tavęs nepastebėtų.

Orsanto išeina.

O dabar, mažyte, paklausk atidžiai... Reikia rizikuoti... Sesečenės... Giminytės jausmai... Senis gali suminkštėti, surašyti jo vardu dovanojamąjį raštą...

FLORA. Ką gi daryti?

MAKSAS. Išvažiuoti.

FLORA. Kur? Ką tu? Kokiam tikslui?

MAKSAS. Palauk. Lia-Vedi praneš Ruže apie mūsų pabėgimą... Senis ims rėkti, verkti... Kai jis bus beviltiškai nusiminęs, Orsanto atneš jam nuo tavęs jaudinantį atsiveikinimo laiškėlį. Jį klausinės, kur tu. Orsanto spirsis, bet galų galuose pasakys, kad tu išvažiavai brikeliu į Buržą.

FLORA. Tada Ruže pasileis paskui mane.

MAKSAS. Tu tuo tikra?

FLORA. Tikra.

MAKSAS. Štai to kaip tik mums ir reikia. Burže jis bus mūsų rankose. Viešbutyje įvyks scena: palaidi plaukai, raudantis balsas, rankų gražymas. Jūs, moterys, mokate tai daryti... Aš išdidžiai riktelsiu tau: „Rinkis iš mūsų vieną“. O tu pasakysi Ruže: „Jūs – mano geradaris... Aš pasilieku su jumis... Bet užrašykite rentą man...“ Jis užrašys, užrašys... O aš išvažiuosiu be galo nusiminęs, pasirengęs paleisti sau kulką į kaktą. Po mėnesio tu atvyksi pas mane į Paryžių ir mes pradėsime laimingai gyventi.

FLORA. O jeigu sesečenės paspaus ir Ruže vis dėlto atsisakys užrašyti rentą?

MAKSAS. Tada vis tiek tu grįši pas jį... Paaiškinusi, kad negali pergyventi persiskyrimo su juo... O aš pasistengsiu kavinėje ar kur nors kitoje vietoje susivaidyti su pulkininku.

FLORA. Tu nori kautis su juo dvikovoje?

MAKSAS. Ir jį likviduoti. Visos priemonės geros, kai kovoji dėl milijono frankų. Brido žmogus staigus, karštas, iššaukti jį dvikovon nebus sunku... Jis geras šaulys, o aš pasirinksiu kardą...

FLORA. Maksai, o jeigu jis tave užmuš?

Maksas nerūpestingai švilpia ir moja ranka.

Ne, verčiau jau nustoti pinigų...

MAKSAS. Nustok! Iki dvikovos dar toli. Prieš tai, kai mes su tavim susipažinome, vaikelį, aš nemaža žmonių nusiunčiau į aną pasaulį. Šeštą valandą aš jau būsiu Burže. Tu atvažiuok apie aštuntą. Rasi mane viešbutyje. Lik sveika, brangioji, ir dumk iš čia kaip gali greičiau.

Išeina.

FLORA (šaukia). Lia-Vedi! Lia-Vedi!

LIA-VEDI (jeina). Madmuazel?

FLORA. Mano skarą.

LIA-VEDI. Norite pasivaikščioti?

FLORA. Aš išvykstu.

LIA-VEDI (pasimetusi). Madmua...

FLORA. Tu palydėsi mane pas majorą Minjone. Ten manęs laukia brikelis. Skubėk.

Lia-Vedi išeina. Flora užsideda skrybėlę, ima iš sekretero popierių, rašalą, sėda prie stalo. Jeina Brido.

BRIDO. Na, po velnių... Ar dabar aš galiu matyti savo dėdę?

Flora neatsako. Brido eina į gilumą prie durų.

FLORA. Ten mano kambarys.

BRIDO. Kaip tik jame aš ir tikėjau rasti savo dėdę. Kur gi jis, jeigu ne ten?

FLORA (*šaukia*). Ponas Ruže! Ponas Ruže! Jūsų ieško.

Jeina Lia-Vedi, atneša Floros skarą.

FLORA. Daryk, ką aš tau pasakiau. (*Mostu liepia išeiti*)

Lia-Vedi išeina. Flora užsimeta skarą. Jeina Ruže.

Ponas Ruže, jūsų ieško jūsų seserėnas.

FLORA. Jūsų šeima jumis rūpinasi. Ir nenuostabu. Kai ašotyje yra medaus, musės į jį taip ir lenda.

RUŽE. Kur tu eini?

FLORA. Aš? Tik taip sau, pasivaikščioti.

RUŽE. Kur tu eini, aš klausiu.

FLORA. Kur noriu, ten ir einu! (*Išeina*)

BRIDO. Ir jūs leidžiate, kad su jumis taip elgtųsi? Gėda!

RUŽE. Kas jūs toks?

BRIDO. Šita gražuolė jums pasakė. Aš jūsų seserėnas Filypas.

RUŽE. Filypas?

BRIDO. Jūsų sesers Agotos sūnus.

RUŽE. Pulkininkas Brido?

BRIDO. Kas jums? Jūs drebate? Aš jus išgąsdinau?

RUŽE. Ne... Aš tik norėjau... Kur išėjo Flora... Ji nepasakė jums?

BRIDO. Nusiraminkite, dėde, ji, jūsų nelaimei, grįš... Verčiau sėskim ir nuoširdžiai pasikalbėkime.

RUŽE (*sėsdamas*). Vadinasi, jus paleido?

BRIDO. Kaip matote. Bet už savo laisvę aš dėkingas ne jums. Jūs atsisakėte duoti mano motinai dvidešimt tūkstančių frankų, kurių ji prašė.

RUŽE. Aš... Aš negalėjau.

BRIDO. Nesiteisinkite, dėde... Aš išsisukau savo jėgomis, visus juos apsaukau apie pirštą – ir vyriausybę, ir perų rūmus, ir teisingumą, ir visą jų prakeiktą krautuvėlę... Bet vis dėlto keturis mėnesius teko išsėdėti vienutėje... Kalėjime aš apie šį bei tą galvojau... Ką gi kalėjime darysi, jei ne galvosi... Ir aš nutariau, kad jeigu mes negalime išvyti Burbonų, su jais reikia susigyventi... Aš nesenas, mėgstu garbę, mano ateitis manęs laukia... Noriu grįžti į kariuomenę ir tapti generolu... Taip, dėde, generolu... Bet tam reikia pasisiūdyti naujų drabužių ir turėti truputį auksinių kišenėje... Tiesa, kol kas mane išsiuntė penkiems metams policijos priežiūron... Mano draugai

pasirūpino, kad mane atsiųstų čia... O man pasisekė patekti į šitą miestelį, kur aš galiu padaryti gerą darbą...

RUŽE. Kokį?

BRIDO. Išgelbėti jus.

RUŽE. Išgelbėti mane?

BRIDO. Taip, jus patį ir visą jūsų turtą. Dėde, jus apgaudinėja, apvagia...

RUŽE. Kas?

BRIDO. Dėde, dėde, negudraukit. Aš žinau visa, kas darosi šituose namuose... Mane jau painformavo...

RUŽE. Melas! Melas!

BRIDO. Madmuazel Flora vedžioja jus už nosies ir verčia daryti kvailybes... Juk gėda pagalvoti, kad jūs ką tik rengėtės užrašyti jai valstybinę rentą, beveik milijoną frankų! Po velnių! Milijoną frankų bobai!

RUŽE. Iš kur jūs žinote?

BRIDO. Argi tai netiesa?

RUŽE. Aš dar neužrašiau.

BRIDO. Privers, privers užrašyti... Tai yra, tiksliau – būtų privertę, kadangi dabar – atleiskite, nepasiseks!

RUŽE. Kodėl?

BRIDO. Aš čia.

RUŽE. Bet to nori Flora.

BRIDO. O jūs negalite jai atsakyti? Šventas žmogus! Kaip ji puikiai žino, kad ji jus valdo! Ir kaip ji tuo naudojasi! Tiesa, ji velniškai graži. Bet ir jūs turtingas, velniai griebtų, vadinasi, turite teisių į dėmesį. Ji turi rūpintis jumis, bučiuoti jūsų rankas ir dėkoti už viską, ką jūs dėl jos esate padarę. O ji tik tesvajuoja apie tai, kad jūs kuo greičiau atsidurtumėt karste... Ji tada galės ištekėti už Makso, kurį ji dievina...

RUŽE. Tu meluoj! Ji myli mane...

BRIDO. Dėde, aš sakau tiesą... Ir jūs pats tai žinote...

RUŽE (*nuleidžia galvą*). O aš vis dėlto ją myliu...

BRIDO. Galiu, galiu suprasti, kodėl jūs taip į ją kabinatės... Šitos mergos moka mums įsisiurbti į kraują. Ir aš jūsų nekaltinu, aš pats tokio pat būdo... Bet aš noriu jus padaryti laimingą... Aš pastatysiu Florą į jos tikrą vietą... Ji turi pasidaryti meili, nuolaidi, patogi, kaip pirštinė, aptraukianti ranką. Ir jeigu ji dabar ne tokia, tai dėl viso to kaltas tas sukčius, įlindęs į jūsų namus. Jį reikia iš čia išgrūsti.

RUŽE. Jei jūs galėtumėt tai padaryti...

BRIDO. Sakykite man „tu“, dėde... Tada jūs jausite, kad aš jums giminė.

RUŽE. Jeigu tu tai padarytum...

BRIDO. Padarysiu... Šitas meilusis Maksas man šlykštus... Nemėgstu karių, kurie daro uniformai gėdą. O, be to, jis įžeidė mano motiną ir brolių Žozefą. Jis man už tai užmokės. Aš girdėjau, kad gruodžio antrą jūs ruošiate atsargos karininkams pobūvį.

RUŽE. Taip.

BRIDO. Atsiųskite pas Ošonus pakvietimą mano vardu. Bet visų pirma, dėde, prisiekite, kad iki tos datos jūs nepervesite rentos Florai, nors ji žemes raustų iš pykčio. Prižadate?

RUŽE. Ir kaipgi tada?

BRIDO. Jūs norite būti šeimininku savo namuose?

RUŽE. Noriu, noriu.

BRIDO. Tai klausykite manęs ir neperrašykite iki gruodžio antros...

RUŽE. Kai Flora žiūri į mane savo meilium žvilgsniu, aš nieko negaliu jai atsakyti.

BRIDO. Argi jūs nematote, trys velniai ir tūkstantis raganų, kad šitie perėjūnai nori jus apiplėšti ir iš čia pabėgti... Neužrašykite jai iki antros – supratote?

RUŽE. Gerai.

BRIDO. Duotas kareiviui žodis toks pat šventas, kaip ir paties kareivio žodis.

RUŽE. Filypai... Ką gi tu darysi?

BRIDO. Nieko ypatingo. Užmušiu Maksą.

RUŽE. Užmuši?

BRIDO. Nesirūpinkite, padarysiu tai dorai ir tvarkingai. Dvikovoje.

RUŽE. Tu nepažįsti Makso, mielas seserėnai. Jis nukovė dvikovoje jau apie dešimt žmonių.

BRIDO. Tuos, kurie blogai kovėsi. O aš kovosiu dėl milijono frankų.

RUŽE. Ne, ne, nereikia. Aš nenoriu, kad tu kautumeisi su Maksu.

BRIDO. Kai jo nebus, jūs gyvensite su Flora, kaip balandėliai. Žinoma, iš pradžios ji kiek paverks, bet paskui tai praeis.

RUŽE. Aš tau draudžiu jį užmušti.

BRIDO. Kodėl?

RUŽE. Flora ims manęs nekęsti.

BRIDO. Pamanykit! Jokios reikšmės. Vis tiek ji bus priversta apsimesti jus mylinti.

RUŽE. Ne, ne.

BRIDO. Po dviejų mėnesių ji ir galvoti apie jį liausis. Ne, aš priversiu šitą gražuolę vaikščioti virve. Aš moku to pasiekti. Ji jus mylės, dėde, tikrai jus, trys velniai ir tūkstantis raganų, arba aš ją plaksiu rimbū.

RUŽE. Florą? Plaksi?

BRIDO. Tai vienintelis būdas valdyti moteris ir arklius. Patikėkite mano patyrimu. Tai vienodos veislės gyvuliai. Mano paskutinioji širdies dama padarė man dar daugiau blogybių, kaip jums Flora. Bet užtat išmokė mane elgtis su savo gražiąja lytim.

RUŽE. Ne, aš nenoriu, kad tu užmuštum Maksą. Aš neužrašysiu jai rentos. Dėl to tu teišus... Kas bebūtų, iki gruodžio antros neužrašysiu... O su Maksu tu nepradėk ginčo. Visa, ką kalba apie jį su Flora – netiesa. Flora su juo tik draugauja, o myli mane vieną.

Už scenos girdėti verksmas. Įeina apsiašarojusi Lia-Vedi.

LIA-VEDI. Ach, ach, ach...

RUŽE. Kas? Kas atsitiko? Su Flora?

LIA-VEDI. Po... po... pone Ru... Ruže... Ma... ma... madmuazel...

RUŽE. Flora! Flora! Kur tu! Kas atsitiko, Lia-Vedi?

LIA-VEDI. Ma... ma... madmuazel Flo... Flora...

RUŽE. Nelaimingas atsitikimas?

LIA-VEDI. Ne... Ach, ach, ach...

RUŽE. Bet kas gi, kas atsitiko? Sakyk gi, sakyk!

LIA-VEDI. Ma... madmuazel išvažiavo...

RUŽE. Išvažiavo? Kur?

LIA-VEDI. Taip, taip, išvažiavo. Ach, ach, ach...

RUŽE. O kada sugrįš?

LIA-VEDI. Ji nebegrįš... Ach, ach, ach... Visai nebegrįš...

RUŽE. Visai nebegrįš?

LIA-VEDI. Ji mus paliko.

BRIDO. Štai tau pokštas! Mikli boba.

RUŽE. Ką tu sakai?

LIA-VEDI. Ach, po... pone... Kokia nelaimė... Tokia protinga, tokia graži, tokia gera šeiminkė...

RUŽE. Dėl dievo meilės, Lia-Vedi, pasakok, pasakok man viską...

LIA-VEDI. Ji man pasakė, kad ponas Ruže jos daugiau nebemyl... nebemyli. Ach, ach. Kad ponas Ruže kvie... kviečia čia savo gimines ir ji jau nebe... nebebus namuose šeiminkė... kad ji verčiau išvažiuos... (*Rauda*) Ach, ach, ach...

BRIDO. Išdaigos!

RUŽE. Bet kur ji išvyko, kur?

LIA-VEDI. Nežinau... Ji įsėdo į brikelį ir išvažiavo...

RUŽE. O Maksas? Kur Maksas? Pašauk Maksą galbūt jis žino, kur jina?

BRIDO. Žinoma, žino. Jis ją ir paslėpė, velnias griebtų.

RUŽE. Tu meluoj, meluoj! Flora, Flora, kur tu!..

LIA-VEDI. Galbūt jūs su... sužinosite šiomis dienomis. Ji liepė man supakuoti jos suknius... Ji atsiųs jų paimti... Ach, ach, ach... (*Raudodama išeina*)

RUŽE (*beviltiškai*). Flora išvažiavo!..

BRIDO. Dėde, nenusiminkite!

RUŽE. Tu kaltas, tu! Kam tave galas čia atnešė! Kam tu atsiradai?

BRIDO. Tikėkite, dėde, kad visa tai tik miklus manevas, kad...

RUŽE. Niekšas! Bjaurybe! Ką tu jai pasakei? Ką tu jai padarei?

BRIDO. Nusiraminkite!

RUŽE. Ko tu atėjai? Kas tave šaukė? Kas tave siuntė? Tavo motina nori mane suvaidyti su Flora ir įleisti ranką į mano kišenę. Jūs nieko negausite, nieko...

BRIDO. Tylėkit, dėde! Ramiai! Trys velniai ir tūkstantis raganų! Aš nudobčiau kiekvieną kitą, kas drįstų su manim kalbėti tokiu tonu, bet jums aš atleidžiu, tiek to. Vis dėlto, jūs mano vienintelis dėdė. Aš niekuo neįžeidžiau madmuazel Floros... Aš mačiau ją tik prabėgomis.

RUŽE. Ji per tave išvažiavo.

BRIDO. Gali būti. Suprantu, kad mano pasirodymas jai nepatiko.

RUŽE. Aš važiuosiu jos ieškoti.

BRIDO. Jeigu ji rimtai norėjo pasislėpti, jūs jos nerasite. Tarp kitko, ar jūsų pinigai nepaliesiti?

RUŽE (*pastebėjęs atdarą sekretę*). Mane apvogė! (*Tikrina*) Ne, viskas tvarkoje.

BRIDO. Tada, vadinas, ji netoli ir netrukus grįš.

RUŽE. Tu manai?

BRIDO. Aš įsitikinęs. Rytoj ar net šiandien, galbūt net po valandos gausite iš jos žinėlę, iš kurios bus aišku, kad ji yra dabar arba Šatoru arba Burže.

RUŽE. Tu teisus. Žinoma, ji Šatoru arba Burže. Aš važiuoju ten, važiuoju... Aš apieškosiu ten visus namus, visus viešbučius...

BRIDO. Dėde, trys velniai ir dešimt tūkstančių raganų, juk ji to tik ir laukia. Ji pabėgo dėl to, kad ją gaudytumėt. Jeigu ji įvilios jus į viešbučio kambarį ir jūs liksite su ja vienu du, tada, dėde, jūs žuvs. Iš karto užrašysite turtus jai.

RUŽE. Užrašysiu, užrašysiu visa, ką ji tik panorės, kad tik ji grįžtų. Kam man pinigai, jeigu aš neturiu Floros...

BRIDO. Palaukite! Be kvailysčių! Jūs gi man pažadėjote...

RUŽE. Nieko aš tau nežadėjau.

BRIDO. Jūs davėte žodį...

RUŽE. Atsiimu jį atgal, tai mano teisė. Palik mane, palik.

BRIDO. Dabar nė už ką.

RUŽE. Noriu matyti Florą.

BRIDO. Labai norite?

RUŽE. Taip.

BRIDO. Na, gerai. Gražinsiu jums jūsų prakeiktą mergą.

RUŽE. Tu? Filypai, mano brangus, Filypai, nejaugi tu galėtum?

BRIDO. Man tai nieko nereiškia.

RUŽE. Tai tiesa? Tu nesityčioji iš manęs?

BRIDO. Sėskite ir rašykite, ką aš padiktuosiu... Ir štai dar kas: jūs turite arklį?

RUŽE. Kaipgi, kaipgi... vežimėlj... Aš pats važiuosiu Floros ieškoti.

BRIDO. Tai nepasieks tikslo. Vežimėliu jūs jos nepavysite. O raitam ją galima pavyti.

RUŽE. Raitam?

BRIDO. Jūsų arklys tinka joti?

RUŽE. Taip.

BRIDO. Jos mano pasiuntinys. (*Pro langq*) Kuski, kuski...

KUSKIS (*pasirodo lange. Aukštas, liesas, rudas. Kalba su lenkišku akcentu*). Aš čia, pan pulkininkas.

BRIDO. Eik į pono Ruže arklides. Pabalnok jo kumelę ir lėk kiek įkerta.

KUSKIS. Kur liepsite, pan pulkininkas?

BRIDO. Aš tau tuojau pasakysiu. (*Į Ruže*) Čia du plentai?

RUŽE. Trys: į Šatoru, į Buržą ir į Orleaną.

BRIDO. Iki Orleano šimtas kilometrų. Ten Flora nevažiuos. Tai jai per toli. Pradžioje mes nusiųsime Kusį į Šatoru, jis šuoliais nujos dešimt kilometrų ir jeigu pabėgėlės nepavys, vadinas, ji nuvyko į Buržą. Kuskis grįš, paims kitą arklį ir nuskubės į Buržą su mažyčiu švelniu laiškeliu, kurį aš jums tuojau padiktuosiu. Ar suvokiate?

RUŽE (*atsisėdęs prie stalo ir paėmęs plunksną*). Taip.

Jeina Bornišas.

BORNIŠAS. Laba diena, laba diena, laba diena, pone Ruže! Pagaliau aš randu jus vieną! Kai tik mano ausis pasiekė džiaugsminga žinia, aš atbėgau tiesiog pas jus, kaip galima greičiau, kiek tik leidžia mano senos kojos...

BRIDO. Kokia žinia? Ką jūs čia pliauškiate?

BORNIŠAS. O kaipgi? O madmuazel Flora. Kad ji išvadavo jus nuo savęs.

BRIDO. Jūs turite nuo jos laišką ponui Ruže?

BORNIŠAS. Laišką? Ne. Laiško jokio nėra.

BRIDO. Vadinas, ji liepė jums pasakyti žodžiu?

BORNIŠAS. Ne, ne, kurgi, brangus pone. Aš stovėjau prie Kuanje šulinio, kai staiga matau: joja pro šalį majoras Žile ant savo didžiulio arklio. Prijojo jis prie manęs ir sako: „Ei, Bornišai, gali aplankyti senį Ruže, kad jam nebūtų liūdna... Madmuazel Flora palieka jį ir išvyksta su manim, jis dabar vienas“. Aš taip nudžiugau, išgirdęs, kad ji iš čia išvažiavo, jog iš karto atbėgau...

RUŽE. Ji išvažiavo su Maksu?

BRIDO. Aš jums sakiau!

RUŽE. Kokių keliu?

BORNIŠAS. Keliu į Buržą.

RUŽE. Važiuojam, važiuojam!

BRIDO. Ji jus apgavo, o jūs bėgsite paskui ją, kaip šuniukas?..

RUŽE. Noriu ją matyti... Noriu, kad ji būtų čia...

BRIDO. Tai rašykite. (*Tyla*) Arba štai kas. Palaukite. (*Bornišui*) Ei, jūs, pasakykite: Žile buvo vienas?

BORNIŠAS. Vienas.

BRIDO. Raitas?

BORNIŠAS. Taip.

BRIDO. Paskui jį važiavo karieta?

BORNIŠAS. Ne.

BRIDO. Ir anksčiau nepravažiavo jokia karieta?

BORIŠAS. Nieko nebuvo. Aš prieš tai ilgai stovėjau prie šulinio.

BRIDO. Puiku. Čia jis įkliuvo. Matote, dėde, kario talentas tuo ir pasireiškia, kad reikia sekti prieš elgesį ir atitinkamai keisti savo planą. Reikia išnaudoti kiekvieną priešų klaidą. Maksas, išjojęs pirmas ir palikęs Florą čia, padarė klaidą. Ir mes čia jį apstatysime.

RUŽE. Apstatysime? Kaipgi mes jį apstatysime?

BRIDO (*šaukia*). Lia-Vedi! Lia-Vedi!

Jeina Kuskis.

KUSKIS. Pan pulkininkas, reikalingas arklidžių raktas.

RUŽE. Raktas... Štai jis.

BRIDO. Dabar nebereikia... Keičiame frontą... Kuski, pasilik čia. (*Jeina Lia-Vedi.*) Lia-Vedi, kur madmuazel?

LIA-VEDI. Ji gi išvažiavo, jūs žinote.

BRIDO. Netiesa.

LIA-VEDI. Išvažiavo.

BRIDO. Nemeluokite, kur ji?

LIA-VEDI. Aš jai ne sargas. Aš neprivalau jums atsakinėti, jūs man ne šeimininkas.

BRIDO. Visai teisingai. Bet mano dėdei jūs atsakysite. Dėde, paklauskite ją, kur Flora?

RUŽE. Kur Flora?

LIA-VEDI. Madmuazel man nepranešė, kur išeina...

BRIDO. Ji rengėsi pabėgti su savo gražuoliu Maksu. Matote, mums viskas žinoma. Maksas raitas nuėjo pirmyn, o Flora dar niekur neišvažiavo iš miesto. Jūs sumelavote, sakydama, kad ji išvažiavo brikeliu. Ji dar kažkur čia, netoliese.

LIA-VEDI. Nežinau.

BRIDO. Nenorite sakyti?

LIA-VEDI. Aš nieko nežinau.

BRIDO (*griebia savo rimbą*). O aš jums įrodysiu, kad žinote.

LIA-VEDI. Pone! Pone!

BRIDO. Prakeikta kalė! Trys tūkstančiai velnių ir milijonas raganų! Jeigu tu nenori, kad aš tau apdaužyčiau šonus, tu tuoj prakalbėsi. Kur madmuazel?

LIA-VEDI. Ponas Ruže, apginkite mane.

BRIDO. Aš tau atrišiu liežuvį!

LIA-VEDI. Gelbėkite!

BRIDO. Ar pasakysi pagaliau?

RUŽE. Lia-Vedi, prašau tave, pasakyk, kur Flora?

BRIDO. Jeigu ji nepasakys, jūs ją išvarysite...

RUŽE. Taip, taip, aš išvarysiu tave... Girdi? Aš išvarysiu.

LIA-VEDI (*kukčiodama*). Madmuazel dabar pas majorą Minjone... Ten jai kinko arklius...

RUŽE. Ten... ten... greičiau ten...

BRIDO. Nė iš vietos!

RUŽE. Ne, aš einu tenai...

BRIDO. Palaukite gi... Juk ji laukia jūsų ateinant... Nejaugi jūs nematote, kad ta apgavikė tyčiojasi iš jūsų? Ji nori, kad jūs šliaužiotumėte prie jos kojų, o reikia padaryti taip, kad ji gailėdamasi pultų jums į kojas...

RUŽE. Noriu ją matyti...

BRIDO. Negalima.

RUŽE. Praleiskite mane.

BRIDO. Ne.

LIA-VEDI (*j Ruže*). Aš šauksiu pagalbos... (*Pro langą*) Gelbėkite! Gelbėkite!

BRIDO. Kuski, uždaryk langą.

Kuskis uždaro langą ir atsistoja tarp jo ir Lia-Vedi. Brido prievarta pasodina į fotelį savo dėdę, kuris veržiasi prie durų. Bornišas ramiai stebi šitą sceną, stovėdamas nuošaliai, pasirėmęs lazda.

RUŽE. Leisk mane, plėšike! Leisk, niekše! Gelbėkite! Aš noriu išeiti!

BRIDO. O aš jums sakau, trys tūkstančiai velnių ir milijonas raganų, kad jūs iš čia neišeisite. Aš jūsų seserėnas ir neleisiu, kad jus mulkintų...

RUŽE. Flora! Flora! Flora!

BRIDO. Gražins jums jūsų Florą, senas kerėpla! Rašykite! Arba ne, jūs dabar nesugebėtumėt net parašyti laiško. Lia-Vedi, dumkite pas madmuazel Florą, bet tik bėgte, ir pasakykite jai štai ką: mano dėdė laukia jos grįžtant penkias minutes. Jeigu po penkių minučių ji čia nepasirodys, tegul tada važiuoja kur nori...

RUŽE. Filypai, palauk...

BRIDO. Tegul tada kraustosi velniop... Jūs mane supratote? Ir tegul tada jau netiki, kad dėdė bėgs paskui ją. Aš jam to neleisiu, kaip jis besibartų, neišleisiu jo iš čia. Ir dar pasakykite jai, savo šeimininkei, kad jeigu ji tuojau neateis čia, tai dovanojamasis užrašas rentoje bus padarytas mano vardu...

RUŽE. Bet, Filypai...

BRIDO. Mano vardu! Patvirtinkite tai jūsų tarnaitai.

RUŽE. Reikia būtinai, kad madmuazel grįžtų. Pasakyk jai, Lia-Vedi, kad aš ją prašau...

BRIDO. Jis prašo, o aš reikalauju. Taip ir perduokite. Kuski, tu eisi su šita moterim ir paseksi, kad ji tiksliai pakartotų mano žodžius. Eikite.

Lia-Vedi ir Kuskis išeina.

RUŽE (*verkšlena fotelyje*). Flora! Flora!

Bornišas prieina prie jo.

BORNIŠAS. Ponas Ruže, kam jums taip liūdėti? Grįš jūsų madmuazel, jeigu jūs be jos negalite gyventi. Ne tokia ji kvailė, kad jus pamestų. Kol yra lauke žolės, karvė ganysis.

BRIDO. Ach, ir jums žinomas šitos mergos būdas?

BORNIŠAS. O kaipgi, pone. Ko tik mes apie ją nežinome! Apie ją su Maksu Žile.

BRIDO. Matote, dėde.

RUŽE. Melas, melas!

BORNIŠAS. Melas? Tenubaudžia mane dievas, jeigu aš meluoju. Aš jau senas, ko man meluoti. Šią vasarą aš mačiau ją su majoru Žile, štai kaip jus dabar matau prieš save... Jie sėdėjo žolėje, kur iš miesto išeina kelias į Orleaną, ir ten, visų akivaizdoje... Tfu! Man net akys ant kaktos iššoko.

BRIDO. Ir dabar jūs abejojate, dėde?

BORNIŠAS. Ji tik ir laukia jūsų mirties, pone Ruže, kad susigriebtų jūsų pinigus. Neseniai pas krautuvininę Vilon ji gyrėsi, kad testamentas parašytas jos vardu ir kad visos jūsų monetos pateks jai į kišenę.

BRIDO. Pakaks. Nereikia daugiau jo skaudinti. Sudie.

BORNIŠAS. Aš atėjau pakalbėti su geruoju ponu Ruže apie reikalus. Apie vieną vekseliuką.

BRIDO. Kitą kartą užeisite. Iki pasimatymo. Marš!

BORNIŠAS. Gerai, gerai, pone. Iki pasimatymo, pone Ruže. (*Išeina*)

BRIDO. Įdomius dalykus aš sužinau, dėde. Jūs, vadinas, jau ir testamentą parašėte jos vardu?

RUŽE. Taip.

BRIDO. Negerai, dėde, negerai. Juk pusė jūsų turto, kuri buvo išplėšta iš mūsų motinos, vis dėlto priklauso mums su Žozefu. Ir pagaliau tai stačiai kvaila iš jūsų pusės. Testamentas pas notarą?

RUŽE. Ne.

BRIDO. Kur gi jis?

Ruže rodo sekreterę.

Šitame sekretere? (*Ieško jame, išima testamentą*) Štai!

RUŽE. Bet, Filypai...

BRIDO. Mes paaiškinsime Florai, kad testamentą visada galima pakeisti... (*Deda testamentą į savo kišenę*) Čia jam bus ramiau. Pamatysite, Flora dabar pasidarys tokia, kokia turi būti: mandagi ir nuolanki tarnaitė. Ji slaugys jus be jokių kaprizų. Būkite tikras.

RUŽE. Kurgi Flora?

BRIDO. Po trijų minučių pasirodys čia – kukli, nuolanki ir meili, kaip kačiukas. Jūsų širdies karalienė grįš čia, o ponas Maksas iš čia išsinešdins. Jūs būsite laimingas, kaip Romos popiežius.

RUŽE. Ne, ji man neatleis.

BRIDO. Klausykite, dėde, tikėkite daugiau mano žodžiais! Jeigu ji, grįžusi, žiūrės į jus švelniomis akimis ir meilinsis dar labiau, kaip anksčiau, jūs pripažinsite tada, kad aš teisingai elgiausi?

RUŽE. Taip.

BRIDO. Ir klausysite mano patarimų?

RUŽE. Taip.

BRIDO. Tada galima džiaugtis iš anksto. Viskas išeis kuo geriausiai. Kur gyvena Minjone?

RUŽE. Už kelių žingsnių. Už kampo.

BRIDO (*žiūrėdamas į laikrodį*). Kuskis jau pasimatė su pabėgėle, buvo iškalbus, įtikino ją grįžti... Dabar jie jau eina į čia... Žingsniuoja gatve... ir... pažvelkite pro langą, dėde... Matote? Štai jūsų dingusi gražuolė...

Ruže pašoka ir bėga prie durų.

Dėde, ne taip greit! Nedarykite gėdos savo žiliems plaukams! Nepadoru bėgti pasitikti mergą, kuri taip jums nusikalto. Eikite į savo kambarį...

RUŽE. Filypai, ką tu...

BRIDO. Jūs pasakėte, kad klausysite mano patarimų... Aš stengiuosi dėl jūsų laimės... Eikite čia... (*Išstumia jį iš kambario*)

Iš gatvės įeina Flora ir Lia-Vedi.

Išeikite, Lia-Vedi. Palikite mus su madmuazel vienus, man reikia jai kai ką pasakyti.

FLORA. Jūs jau įsakinėjate čia, kaip namie?

BRIDO. Kol kas dar ne, bet netrukus įsakinėsiu.

FLORA. Pažiūrėsim.

BRIDO. Pamatysite. Kol kas jūsų pokštas nepasisekė, madmuazel. Žinote, madmuazel, užuot vaidijusis su manim, kaip su koku pagonim, ar ne geriau būtų veikti mums išvien? Mes turime bendrų reikalų.

FLORA. Jūs mane laikote kvaile?

BRIDO. Šiaip ar taip, įspėju jus, brangioji, kad dabar mūsų galimybės šitoje kovoje susilygino. Jūs nebeturite prieš mane pirmenybės.

FLORA. Cha-cha!

BRIDO. Štai, pavyzdžiui, jo testamentas...

FLORA. Jūs jį pavogėte?

BRIDO. Ne, dėdė pats jį atidavė man saugoti. Norite, kad jame būtų paminėtas jūsų vardas? Tai stenkitės. Dirbkite. Slaugykite mano dėdę. Tas, kas nori gauti turtą, turi jį užtarnauti. Mums abiems būtų naudingiau, madmuazel, veikti iš vien. Nepakenčiu, kai reikia daryti nemalonumų tokiai gražuolei. Aš tikiu, kad mudu susidraugausime.

FLORA. Aš jūsų nekenčiu.

BRIDO. Be reikalo.

Flora išeina.

Ta-aip. Pradžia nebloga.

Įeina Kuskis.

KUSKIS. Pan pulkininkas, kai mes ėjome čia su madmuazel Flora, sutikome Orsanto, majoro Žile pasiuntinį. Madmuazel padavė jam laiškelį, jis nubėgo pas majorą Minjone, paėmė ten arklį ir išjojo iš miesto.

BRIDO. Aha... Suprantu... Ji praneša savo Maksui, kad padėtis pasikeitė. Turbūt, Maksas grįš atgal, o mano brangiausias dėdė bus toks silpnavalis, kad vėl įsileis jį į savo namus. Na, ką gi. Mes kitu keliu nusikratysime pono Žile. Gruodžio antrą atsargos karininkai susirinks čia pokyliui ir tą dieną kai kas įvyks. Tu pasilinksminsi, seni Kuski, pamatysi, kaip viskas juokingai išeis. Taip, brangioji madmuazel Flora, mes dar sutrukdydysime jūsų lošimą...

UŽDANGA

TREČIAS VEIKSMAS

Tas pats kambarys. Vakaras, Lia-Vedi uždega viršum stalo kabančių lempą. Įeina Ruže ir Flora. Tyla.

LIA-VEDI. Ar leisite dengti stalą?

FLORA. Taip. *(Tyla)* Pulkininkas Brido nebuvo atėjęs?

LIA-VEDI. Popiet, kai jūs atsigulėt pailsėti.

FLORA. Ką tu jam pasakei?

LIA-VEDI. Kad ponas Ruže miega. Pulkininkas pasakė, kad jis užeis su gydytoju rytoj apie dešimtą valandą.

FLORA *(į Ružę).* Jūs jo nepriimsite, ir gydytojo taip pat. Jis tyčia apsimeta, kad rūpinasi jūsų sveikata.

RUŽE. Gerai, Flora. Aš padarysiu, kaip tu norėsi... Aš juk visada darau visa, kaip tu nori...

Laiptais nulipa Maksas.

FLORA. Maksai, jūs kur?

MAKSAS. Į gatvę parūkyti.

FLORA. Saugokitės. Naktis tamsi, pulkininkas Brido slankioja kur nors netoliese. Jis kažin ką gali padaryti tamsoje...

MAKSAS. O, koks atsargumas... Reikėjo šiandien pakviesti čia pulkininką išgerti šampano... būtų mažiau rūpesčių...

FLORA. Jis neperžengs šitų namų slenksčio. Aš taip nutariau. Juk tiesa, Ruže?

Maksas išeina. Tyla. Ruže tyliai verkia.

FLORA. Ir vėl? Kas jums?

RUŽE. Nieko. Tu tokia švelni Maksui.

FLORA. Jums tik taip atrodo. Koks jūs vis dėlto įtarus senis!

RUŽE. Taip, taip. Aš gi sakau – nieko. Tu neįsižiurk, Flora.

FLORA. Jūs turėtumėt jaustis laimingas. Visi jūsų norai išsipildė.

RUŽE. Taip, taip. Aš jaučiuosi laimingas. Tu nepyk.

FLORA. Grįžusi namo, aš pasiūliau jums pasirinkti mane ar jūsų seserėną. Jūs pasirinkote mane. Ir aš gi jums lipšni, meili ir švelni, jūs galite būti patenkintas. Tiesa, ir jūs pasidarėte kur kas paklusnesnis. Kai jūsų seserėnas buvo atėjęs, norėdamas pasišnekučiuoti su jumis, jūs visus tris kartus atsigulėte į lovą, neatsakinėjote į jo klausimus, apsimesdamas, kad jus krečia drebulys ir ima miegas. Gudrus, gudrus jūs mano seneliukas. *(Bučiuoja jį ir sėda šalia, apkabinusi jį)* Juk aš negaliu gyventi po vienu stogu su šituo storžievium. Jis norėjo mudu išskirti. O Maksas Žile nekaltas dėl mano pabėgimo, jis tik lydėjo mane, kad rastų man Buržę kambarį.

RUŽE. Aš tikiu, Flora, tikiu tavimi. Bet aš buvau taip susisielojęs...

FLORA. O aš dar daugiau, negu tu... Aš taip tave myliu, kad kai man teko su tavim persiskirti valandai, mano širdis plyšo iš skausmo. Na, pakaks apie tai kalbėti. Nusišluostykime ašaras, mano katinėli, nes kas nors dar gali pagalvoti, kad tu nelaimingas. (*Šluosto jam ašarą savo nosine*) Štai kokį aš turiu puikų seneliuką. Jo veido spalva skaistesnė, negu bet kokio jaunuolio...

Jeina Bornišas.

A, štai jūs, pagaliau?

BORNIŠAS. Labas vakaras, labas vakaras, ponas Ruže, labas vakaras, madmuazel.

FLORA. Kodėl jūs ateinate taip vėlai? Jūsų vekselio terminas pasibaigė šį rytą.

BORNIŠAS. O štai aš tuojau paaiškinsiu, kodėl. Pinigų aš juk neturiu, teko skolintis...

FLORA. Nepasakokite pasakų, senas sukčiau. Visi žino, kad Bornišas turtingas.

BORNIŠAS. Ne, madmuazel, aš vargšas. Mane sugniuždė pikti žmonės. Žiurkės suėdė mano javus.

FLORA. Atnešėte tris tūkstančius frankų?

BORNIŠAS. Esi priverstas atnešti, jei tau graso aprašyti visą turtą ir paleisti iš varžytinių...

FLORA. Duokite čia.

BORNIŠAS. O mano vekselis? Vekseliukas kur?

FLORA (*išima vekselį iš sekretero*). Štai.

BORNIŠAS. Skaudu galvoti, kad už kažkokį menką popierėlį tenka atiduoti jums naujintelius auksinius.

FLORA. Gyviau, gyviau. Netrukus pradės rinktis svečiai.

BORNIŠAS. Štai jums vienas tūkstantis frankų, antras, trečias.

FLORA. Tiksliai?

BORNIŠAS. Bornišas doras žmogus.

FLORA. Patikrinsime. (*Eina su pinigais į savo kambarį*)

RUŽE (*šaukia prie savęs Bornišą, kuris buvo beeiną paskui Florą*). Bornišai!

BORNIŠAS. A?

RUŽE. Nori uždirbti penkis šimtus frankų?

BORNIŠAS. Penkis šimtus frankų?

RUŽE. Taip.

BORNIŠAS. O kaipgi! Ar aš noriu uždirbti penkis šimtus frankų! Viešpatie dieve mano! Ar jūs tik nejuokaujate?

RUŽE. Eik tuojau ir pašauk čia mano seserėną Filypą.

BORNIŠAS. Pulkininką Brido?

RUŽE. Tu rasi jį priešais pas Ošonus arba bilijardo salėje.

BORNIŠAS. Bet... hm... madmuazel Flora?

RUŽE. Penkis šimtus frankų tu gausi, jei jis čia ateis. Pasakyk jam, kad aš sveikas, kad mane privertė apsimesti sergančiu. Pasakyk, kad šį vakarą mes keliam puotą, ateis draugai, tegul ateina ir jis. Niekam nesakyk, kad tu jį kvietei.

BORNIŠAS. Ponas Ruže, o jeigu kas sužinos, kad tai aš? Juk aš vargšas senis, be jokios globos...

RUŽE. Niekas nesužinos.

BORNIŠAS. O pats jūs nepapasakosit madmuazel Florai?

RUŽE. Prisiekiu viešpačiu dievu.

BORNIŠAS. Ji iš jūsų viską sužinos.

RUŽE. Ne, ne, Bornišai. Aš nekenčiu Makso. Aš daugiau nebenoriu jo čia matyti, nenoriu, kad jis nuolat stypсотų tarp manęs ir Floros. Jie myli vienas kitą, Bornišai. Aš vieną kartą juos užtikau. Jis bučiavo ją. Šitas niekšas pavogė iš manęs Floros širdį, o dabar jis nori dar pagrobti pinigus. Pasakyk Filypui, kad jis ateitų čia, iššauktų Maksą dvikovon ir jį užmuštų.

BORNIŠAS. Tyliau! Ką jūs! Apie tokius dalykus negalima rėkauti!

RUŽE (*tyliai*). Taip! Tegul užmuša jį, kad Flora būtų mano... Tiktai mano...

BORNIŠAS. O jeigu pulkininkas nesutiks?

RUŽE. Jis pažadėjo užmušti Maksą. Aš apgyvendinsiu jį pas save. Jis man pavaduos sūnų. Aš paliksiu jam ir jo broliui Žozefui pusę viso savo palikimo... Pasakyk jam visa tai.

BORNIŠAS. Nežinau, kaip čia pasielgus...

RUŽE. Eik, pasakyk. Gausi penkis šimtus frankų, o jeigu jis užmuš Maksą – tūkstantį. Eik.

Įeina generolas Karpantje ir majoras Minjone. Generolas be rankos, majoras su medine koja. Abu pilna iškilmių uniforma.

KARPANTJE (*korektiškas, išsitempęs*). Labas vakaras, ponas Ruže.

MINJONE (*storas, familiarus*). Labas vakaras, tėvuk.

RUŽE. Sveiki, pone generole. Sveiki, pone majore.

MINJONE. O kur mūsų brangusis Maksas?

RUŽE. Išėjo į gatvę parūkyti.

MINJONE. O mes jo ten nepastebėjome. Tamsu, kaip patrankoje.

Įeina Flora.

FLORA. Viskas tvarkoje, Bornišai. Turbūt, spėjote, kad aš patikrinsiu ir todėl nemėginote apgauti. Iki pasimatymo, Bornišai, galite eiti.

BORNIŠAS. Iki pasimatymo, iki pasimatymo, madmuazel. Iki pasimatymo, ponai.

Išeina, persimetęs su Ruže žvilgsniu.

MINJONE. Labas vakaras, madmuazel, labas vakaras. Teikiatės būti sveika? O aš vis kenčiu – reumatizmas, prūsų žygio atminimas... Vienintelė paguoda ta, kad reumatizmas nepereina į medinę koja. (*Į Ružę*) O man sakė vakar Brido, kad jūs sergate ir kad pokylis atšauktas.

FLORA. Ponas Ruže iš tikro buvo nesveikas, bet jam pasidarė geriau.

MINJONE. Nereikia supliukšti, tėvuk Ruže, laikykite save rankose. Ar netiesa, madmuazel, svarbiausias dalykas - nesupliukšti?

FLORA (*į Karpantje*). Galima pasiūlyti jums cigarą, generole?

KARPANTJE. Ačiū, madmuazel.

Už scenos girdėti dainuojant.

FLORA. Kas čia taip rėkauja?

Jeina kapitonas Renaras – girtas, linksmas, paradine uniforma.

RENARAS (*dainuoja iš visos gerklės*). „Tegyvuoja senoji armija!“

FLORA. Kapitone Renarai, ne taip garsiai.

RENARAS. Tyčia bliausiu, kad pridaryčiau nemalonumų Liudvikui, kuris įvarė mane į tą urvą ir paskyrė pusinę pensiją...

MINJONE. Teisingai... Ateis laikas ir mes išvysim Burbonus, įspyrę jiems į užpakalį...

RENARAS. Niekšai Burbonai! Jie grįžo, pasislėpę už sąjungininkų pečių, atvažiavo jų gurguolėje. Iš kariuomenės jie išvijojė visus geresnius karininkus... Pavyzdžiui, jus, majore Minjone...

MINJONE. Ir jus, kapitone... Ir generolą, ir Potelį...

RENARAS. Ar kas nors būtų patikėjęs Borodino mūšyje, kad kapitonas Renaras bus paleistas į atsargą, kad kapitonas Renaras vaikščios civiliais drabužiais, kaip koks nors advokatas? Su koku malonumu aš užsivilkau šiandien seną karinę uniformą!

MINJONE. O jų pulkuose liko tik beūšiai bajorėliai... Jie neverti nė mažojo pirščiuko mūsų aštuoni šimtai penkioliktų metų naujokų...

RENARAS. Jeigu rusų kazokai vėl čia pasirodytų ir įkrėstų tiems mamųčių sūneliams...

MINJONE. Aš mielai žiūrėčiau, kaip juos muša...

KARPANTJE. Ką jūs, ponai! Jūs, žinoma, juokaujate?

Jeina majoras Potelis ir Maksas. Jie abu paradinėmis uniformomis. Paskui juos jeina Orsanto.

POTELIS. Sveiki, ponai! Madmuazel, jūs darotės vis gražesnė. Priimkite susižavėjimo pareiškimą iš seno kario, kuris kadaise buvo galingas ir garsus, o dabar gali pakloti prie jūsų kojų tikrai savo geriausius linkėjimus...

FLORA. Lia-Vedi, taureles...

Tolimesnėje veiksmo eigoje Orsanto ir Lia-Vedi stato taureles ant stalo, nešioja šampano butelius. Karininkai rūko, šnekučiuojasi.

MINJONE. Kaip malonu būti draugų tarpe.

RENARAS. Ir gerti. Mano pats maloniausias atsiminimas iš mūsų žygių – kaip mes gerdavome kiekviename užkariautame miestelyje...

MAKSAS. Ir kokių nuotykių su moterimis mes turėdavome!

MINJONE, RENARAS, POTELIS (*kartu*). Ach, nuotyčiai!

MINJONE. Sentimentalios vokietės... Aistringos italės... Mes jas imdavome šturmu, kaip miestus... Kare, draugai, galioja tik viena taisyklė: imk iš priešų viską, ką galima paimti.

KARPANTJE. Ne kažin kokia taisyklė, majore Minjone.

POTELIS. Prieš paimant Ulmą, pulkas apsistojo parke rūmų, kuriuose gyveno jauna gražuolė grafienė... Prasadėjo plėšimas... Aš įsiverčiau į rūmus, kad sustabdyčiau kareivius...

MAKSAS. Arba laiku užgrobtum savo dalį...

POTELIS. Na, na, atsargiau, majore Žile. Ateinu tą pačią akimirką, kai mano grandinis rengiasi perverti gražuolę durtuvu... Vieno kumščio smūgiu aš jį nuverčiau ant žemės, gražuolė džiūgauja, puola man į glėbį... Kokią naktį aš praleidau! Ji buvo aukšta, grakšti, auksaplaukė...

Kyla garsus juokas.

MAKSAS. Vis meluoja. Ir kaip meluoja.

POTELIS. Na, na, pakaks, pakaks. Aš galiu ir įsižeisti.

RENARAS. Čia isudenas. Čia tokie nuotykių negalimi.

MINJONE. Taip, su tuo jau atsisveikinkite.

RENARAS. Kas, kas gražins mums senus geruosius laikus?

POTELIS. Mūsų triumfališki įvažiavimai į sostines... Su nuogais kardais. Moterys žiūri pro langus, merginos bučiuoja mūsų balnų kilpas...

MAKSAS. Mūšiuose kiekvienas jausdavosi esąs tikras vyras.

KARPANTJE. O aš, draugai, be malonumo prisimenu mūsų praeitį. Aš nenorėčiau jos iš naujo pergyventi. Baisu pagalvoti, kad visą gyvenimą mes tik tą tedarėm, kad žudėm tokius pat dorus kareivius, kaip mes patys, plėšėme miestus, skriaudėme moteris...

Bendra tyla.

MINJONE (tyliai). Keistuolis mūsų generolas.

MAKSAS. Įpilk visiems šampano, Orsanto.

RENARAS. Išgerkite su mumis, tėvuk Ruže.

POTELIS. Ir jūs taip pat, madmuazel.

RENARAS. Padainuokime mūsų seną dainelę. Taurelės pilnos? Sustokime, draugai, kaip sustodavome per puotas prie Vienos, prie Erfurto, prie Vagramo...

Visi dainuoja.

Mes švenčiam pergalę šiandieną,

Fortūna seka įkandin.

Gražuolės, vynos – šitai dienai,

Pirmyn, draugai, tik pirmyn!

Viena baterija dar liko,

Sutriuškint turim ją visai,-

Iš butelių ji sudaryta –

Pirmyn, Fortūnos jūs vaikai!

MAKSAS (pakeldamas stiklę). Išgerkime, ponai, už nevystančią mūsų žygių garbę!

RENARAS. Už didžiąją armiją!

VISI. Už didžiąją armiją!

KARPANTJE. Ponas Ruže, kodėl čia nėra jūsų seserėno, pulkininko Brido? Man sakė, kad jis atvyko į mūsų miestelį...

RUŽE. Mano seserėnas... Taip... Jis atvažiavo...

FLORA. Jis jau spėjo pridaryti nemalonumų ponui Ruže...

MAKSAS. Tarp kitko, aš gavau žinių apie jo gyvenimą per pastaruosius dešimt metų. Ne koks vaizdas. Ten yra įdomios smulkmenos apie tai, kaip jį teisė perų rūmai.

MINJONE. Įdomu.

MAKSAS. Brido elgėsi kaip kvailys arba kaip išdavikas. Jis visomis jėgomis stengėsi išgelbėti savo kailį.

KARPANTJE. Aš nepažįstu pulkininko Brido, bet žinau, kad armijoje jis neturėjo nei kvailio, nei išdaviko vardo.

MAKSAS. Nežinau, kas buvo tada, bet dabar, jeigu aš su juo susitiksiu, prieš paduodamas jam ranką, pareikalausiu paaiškinimų dėl jo elgesio teisme.

FLORA (*nerimdama*). Majorai, ponas Ruže nenori, kad jūs kivirčytumėtės su jo seserėnu.

MAKSAS (*gūžtelėjęs pečiais*). Pono Ruže norai man įstatymas.

Orsanto vėl pripila taureles. Maksas pakelia savąją.

Ponai, už mūsų susitikimą kitais metais tą pačią dieną...

Susidaužo taurelėmis. Rengiasi gerti, bet durys iš gatvės staiga atsidaro ir pasirodo pulkininkas Brido, Kuskio lydimas.

BRIDO. Sveiki, gerbiamieji ponai. Atsitiktinai sužinojau, kad jūs susirinkote pas mano dėdę pulko šventės proga. Manęs nekviatė – turbūt, užmiršę – bet manau, ponai, kad jūs priimsite į savo kompaniją tarnybos draugą?

FLORA (*susijaudinus*). Taip, žinoma, žinoma, pulkininke... Mes labai džiaugiamės... (*Tyliai Maksui*) Maksai, nė žodžio... Aš prašau tavęs.

BRIDO. Be to, ponai, mes turime dvi bendras bičiules, suartinančias mus tarpusavyje: tai – tėvynė ir armija. Prašau savo seną draugą, kapitoną Renarą, supažindinti mane su jūsų kompanija.

RENARAS (*supažindindamas*). Ponas Filypas Brido, pulkininkas ir eskadrono vadas, gvardijos dragūnas. Ponas generolas Larpantje, ponas Minjone, voltižerų majoras. Ponas Potelis, gvardijos artilerijos kapitonas, ponas Maksas Žile, majoras ir gvardijos voltižerų batalijono vadas.

Brido sveikinas su visais, išskyrus Maksą, kurį apeina, eidamas tiesiog prie Ruže.

BRIDO. Labas vakaras, dėde. Atleiskite už įsiveržimą be ceremonijos, bet čia reikalas liečia, taip sakant, garbės klausimą. Mano pareiga mane šaukia čia. O! Jūs, dėde, išgėrėte šampano... Ir dabar visai mieguistas... Nieko, nieko, nekreipkite į mane dėmesio, miegokite. (*Pripila sau taurelę*) Išgerkime, draugai, už armiją.

VISI. Tegyvuoja armija!

Geria visi, išskyrus Maksą.

BRIDO. Ko gi jūs negeriate, majore?

MAKSAS. Man nesinori gerti.

FLORA. Ponas Žile ir jo draugai rengėsi jau išsiskirstyti, kai jūs atėjote...

MAKSAS. Ne, mes neskubame išsiskirstyti...

FLORA. Ponas Ruže papratęs anksti eiti gulti... Ar netiesa, pone Ruže?

RUŽE. Čia dar yra neišgerto šampano... Žiūrėk, kiek butelių... Reikia, kad svečiai viską išgertų...

FLORA (*tyliai*). Kodėl jūs šiandien toks dosnus?

RENARAS. Teisingai, brangus šeimininke! Tokią dieną! (*Pakiša savo taureę Orsanto*) Nagi, įpilk. (*Į Brido*) Paryžiuje policija neleistų tokio susirinkimo, ar ne, Filypai?

MAKSAS. Renarai, velnias griebtų, kam tu primesti pulkininkui Brido policiją?

FLORA. Majore!

BRIDO. Matyti, kapitonas Renaras nemato tame nieko bloga.

MAKSAS. Aš taip pat nematau. Bet būtų malonu, vis dėlto, jeigu brangusis pulkininkas teiktųsi iššifruoti kai kuriuos neaiškumus savo teismo byloje...

BRIDO. Prašau...

MAKSAS. Man ką tik kalbėjo apie tai... Jeigu jūs iš tikrųjų (*pašnibždomis*) rengėte sąmokslą prieš Burbonus... O jūs puikiai žinote, kaip mes visi nekenčiame Burbonų...

RENARAS (*girtas*). Burbonai kiaulės, niekšai.

MAKSAS. Tai kuo gi galima paaiškinti tokią lengvą bausmę? Ji atrodo mums keista. Jūsų nesuprantamas elgesys teisme galėtų mus nustebinti, jeigu, žinoma, mes nežinotume jūsų tiesaus ir doro būdo...

FLORA. Maksai, dabar ne laikas pradėti tokius ginčus. Jau vėlu. Ponas Ruže nori miego.

RUŽE. Aš visai nenoriu miego, Flora, tikėk, nenoriu...

FLORA. Tu nori miego, aš tau sakau...

BRIDO. Matyti, aš mokėjau apgauti valdžią, štai ir viskas.

MAKSAS. O jūsų atsakymai į pirmininko klausimus?

BRIDO. Jūs galėjote juos perskaityti laikraščiuose.

MAKSAS. Jie man pasirodė... Kaip čia pasakius... Gana dviprasmiški...

BRIDO. Tiems, kurie juos dorai perskaitys, jie bus aiškūs.

MAKSAS. Ką jūs tuo norite pasakyti, pulkininke?

RENARAS. Gerai, gerai, Maksai. Pasitenkink tuo, sudaužk su juo taurelę ir išgerk.

FLORA. Maksai, nereikia...

MAKSAS. Jūs norite pasakyti, kad nedorai pradėjau šitą ginčą?

BRIDO. Tokia mintis neatėjo man į galvą, bet, jeigu reikės, aš pareikalausiu iš jūsų paaiškinimų.

FLORA. Ponai, ponai!

KARPANTJE. Pakaks, ponai!

FLORA. Ponas Ruže, prašau jus!..

RUŽE (*apsimesdamas miegąs*). A? Kas?

FLORA. Priverskite juos nutilti.

RUŽE. Flora, aš labai noriu miego... Aš juk senas... Aš čia pasnausiu...

BRIDO. Tarp kitko, ponai, jūs be reikalo manote, kad mane lengvai nubaudė... Išgyventi penkerius metus tokiame užkampio miestelyje... Tiesa, aš su malonumu sutikau čia senus armijos draugus, užsitarnavusius karius, bet, deja, tenka susidurti taip pat su labai įtartinais tipais.

MAKSAS. Su kuo gi, įdomu žinoti?

BRIDO. Jie jums gerai žinomi. Apie juos sklinda gėdingi gandai. Kalbama apie vyrus, kurie akiplėšiškai apgaudinėja senius, iš kvailumo priėmusius juos į savo namus, apie meilias merginas,

kurios plėšte išplėšė iš bevalių senų globėjų skandalingus testamentus, apie veltėdžius ir puodlaižius, kurie įsiskverbia į turtingus namus, ėda ten, geria, miega ir laukia šeimininko mirties, kad įkištų kojas į jo kambarines šliures.

MAKSAS (*vos susilaikydamas*). Ar jūs tik ne mane turite galvoje, pulkininke?

FLORA. Maksai!

BRIDO. Jeigu jūs manote, kad čia minimas jūs, supraskite kaip norite, majore Žile.

MAKSAS. Pulkininke, štai mano draugai, majoras Minjone ir kapitonas Potelis! Jie bus mano sekundantai.

FLORA. Maksai! Maksai! Aš nenoriu, kad tu kautumeis... (*Krato Ruže*) Žanai! Žanai! Pabuskite gi! Jie nori vienas kitą papjauti!

RUŽE (*mieguistai*). A? Kas?

Visi kalba kartu.

POTELIS. Pulkininke, nereikia. Majore, nusiraminkite. Tai draugiškas pobūvis, čia turi viešpatuoti santaika...

KARPANTJE. Ką jūs, ponai, ką jūs? Dvikova karių tarpe? Negalima gi dėl niekniekių griebtis ginklų...

RENARAS. Tokią dieną įžeisti vienas kitą, užuot gėrus! Pulkininke, majore, tikėkite, gerti daug maloniau, negu kelti vaidus. Brido, paimk šitą taurelę ir susidaužk su juo. Tai bus geriau.

ORSANTO. Čia įžeidžia mano majorą!

KUSKIS. Majoras įžeidė mano pan pulkininką.

ORSANTO. Santa Madonna! Aš perskrosiu pilvą tavo panui pulkininkui.

KUSKIS. Kol tu prisirengsi, aš tau sulaužysiu visus šonkaulius.

ORSANTO. Pakartok, pakartok, ką tu sakei... Pakartok, jeigu užteks drąsos...

KUSKIS. Aš tau sulaužysiu visus šonkaulius, ir tau, ir tavo majorui.

ORSANTO. Santa Madonna! Na, palauk gi...

Jie stoja vienas prieš kitą, pasirengę muštis.

BRIDO. Nusiramink, Kuski, Kuski, ramiai!

MINJONE. Gvardija prieš gvardiją. Ką jūs, ponai! Čionykščiai buržua džiaugsis tuo, kad gvardija kaunasi prieš gvardiją! Negalima suteikti civiliams tokio malonumo!

FLORA (*į Karpantje*). Generole, maldauju jus, neleiskite muštis.

BRIDO. Madmuazel, geriau paglobokite dėdę. Jam laikas miegoti.

RUŽE. Eime, Flora, paguldyk mane.

FLORA. Aš neisiu iš čia, kol...

MAKSAS. Eikite, madmuazel, eikite...

RUŽE. Einam, Flora... Aš blogai jaučiuosi... Nejaugi tu manęs nepalydėsi?.. (*Ima Florą už rankos ir tempia ją paskui save. Abu išeina.*)

BRIDO. Mano sekundantai bus generolas Karpantje ir kapitonas Renaras. Prašau jus, ponai, padarykite taip, kad rytoj rytą mes šitą reikalą užbaigtume.

KARPANTJE. Majoras Minjone gyvena visų arčiausiai. Mes nueisime pas jį ir viską aptarsime.

BRIDO. Prašau jus, brangus generole, painformuokite mane apie jūsų nutarimą... (*Karpantje lenkiasi.*) Aš lauksiu pranešimo čia, pas savo dėdę. Majoras Žile, tikiuosi, supranta, kad šią naktį jam teks praleisti viešbutyje.

MAKSAS (*išeidamas*). Iki rytojaus, pulkininke.

BRIDO. Iki rytojaus, brangus majore.

MINJONE (*išeina su Maksu, pakėlęs rankas į dangų*). Gvardija eina prieš gvardiją!

POTELIS. Pulkininke Brido, turiu garbės atsisveikinti. Mes netrukus pasimatysime, ponai... (*Išeina*)

RENARAS. Dabar pakalbėkime apie reikalą. Maksas puikiai kaunasi kardais. Nori, mes pabandysime tą reikalą taikiai užbaigti?

KARPANTJE. Bet tada pulkininkui teks atsiprašyti.

BRIDO (*šypsodamasis*). Ne, šito Maksas nesusilauks.

RENARAS. Tada mes pasistengsime, kad dvikova įvyktų pistoletais.

KARPANTJE. Bijau, kad priešas reikalaus kardų. Jis žjeistas, jis turi teisę pasirinkti.

RENARAS. Šiaip ar taip, šią naktį tu turi praleisti visai ramiai. Pavargimas atsilies į tavo rankos jėgą.

BRIDO. Aš išsimiegosiu, nesirūpink.

KARPANTJE. Iki greito pasimatymo.

Spaudžia vienas kitam rankas. Karpantje ir Renaras išeina.

BRIDO (*kreipdamasis į Orsanto, kuris rengiasi išeiti*). Orsanto, šią naktį Kuskis užims jūsų kambarį. Jeigu jūsų majoras šiąnakt nenakvoja šituose namuose, jums taip pat nėra ko čia likti...

KUSKIS (*su pašaipą*). Tikiuosi, gerbiamas pan, jūs čia turite minkštą lovą?

ORSANTO. Juokitės, juokitės. Mano majoras visiems gerklę užkiš. O jeigu su juo kas nors atsitiks, jūs turėsite reikalo su manim, su Orsanto.

BRIDO. Puiku, ponas Orsanto, girdėjome, o kol kas – kairiu sukimu aplink, žengte marš!

Orsanto murmėdamas išeina. Brido kreipiasi į Lia-Vedi.

O jūs, Lia-Vedi, žinokite, kad nuo šios dienos aš čia šeimininkas. Jeigu dorai man tarnausite – šeši šimtai frankų rentos po senio mirties. Bet mažiausias nepaklusnumas – ir aš išvysiu jus velniop.

LIA-VEDI. Mūsų pareiga, pone, tarnauti tiems, kas gerai moka.

Brido. Mėgstu tokius atsakymus. Eikite, pasakykite madmuazel Florai, kad aš norėčiau ją matyti. (*Lia-Vedi išeina*) Kuski!

KUSKIS. Čia, pan pulkininke!

BRIDO. Bėk pas pašto viršininką Drakėną.

KUSKIS. O jeigu jis miega?

BRIDO. Pažadink. Tegul kinko arklius.

KUSKIS. Pan pulkininke, o kaip gi?..

BRIDO. Stuobry! Tu manai, kad aš rengiuosi pasprukti?

KUSKIS. O arkliai?

BRIDO. Maksui.

KUSKIS. Majorui Žile?

BRIDO. Ir Florai, jeigu aš įtikinsiu šitą mergą bėgti iš čia kartu su juo.

KUSKIS (*nusivylęs*). A – a – a...

BRIDO. Kas čia dar?

KUSKIS. Dvikova būtų linksmiau. Mėgstu dvikovas.

BRIDO (*priekaištaudamas*). Kuski, mes atvykome čia ne linksmintis, o užkariauti turtus. (*Tyla*) Grįžęs, atsistok už durų ir įspėk mane, kai ateis generolas Karpantje.

KUSKIS. Klausau, pan pulkininke. (*Iššina*)

Brido vienas, trina rankas. Įeina Flora.

BRIDO. Kaip tik laiku, madmuazel, mums reikia pasikalbėti.

FLORA (*atsitraukdama*). Palikite mane.

BRIDO. Norite geriau eiti pas savo gražuolį Maksą? Ką gi, tai jo paskutinė naktis. O ar jums vis dėlto neatrodo, kad būtų naudingiau manęs išklaudyti? Mes galėtume susitarti.

FLORA. Ką jūs tuo norite pasakyti?

BRIDO. Nieko, nieko... Eikite pas savo meilužį...

FLORA. Aš einu į savo kambarį. Pas save.

BRIDO. Bijote, kad aš nepasakyčiau dėdei? Madmuazel, aš ne skundėjas. Eikite pas savo Maksą, eikite pas jį... Pasmerktasis mirti turi teisę maliniai praleisti paskutinę naktį.

FLORA. Aš anksčiau noriu jus išklaudyti.

BRIDO. Aha! Sutinkate kalbėti? Ką gi, pasišnekėkime. (*Sėda ant kėdės raitas*) Jūs puikiai suprantate, madmuazel, kodėl aš pradėjau ginčą. Rytoj vienas mūsų bus užmuštas. Arba majoras virs šaltu lavonu, arba mane medinėje dėžėje išves į kapines. Jeigu žūsiu aš – jūs liksite čia visiška šeimininkė, po kiek laiko palaidosite senį, gausite visus jo turtus ir ištekėsite už savo Makso... Linkiu laimingai gyventi, madmuazel!.. Bet jeigu aš liksiu gyvas, o žus Maksas, tada... O, tada...

FLORA. Kam, kam ta dvikova?

BRIDO. Galų gale, aš ne toks jau piktas, madmuazel, ir nenoriu teikti gražuolei sielvarto... Ir Maksą ne taip jau trokštu užmušti...

FLORA. Tikrai?

BRIDO. Tegul išvažiuoja. Man negaila.

FLORA. Išvažiuoja? Kur gi?

BRIDO. Tegul, pavyzdžiui, važiuoja į Ameriką. Puiki šalis, aš ten esu buvęs. Ten jis, galbūt, praturtės. Tai geriau, negu čia gyventi išlaikomam. Ir žinote ką? Aš nenoriu jūsų išskirti. Važiuokite ir jūs kartu su juo. Aš įtikinsiu senį duoti jums kelionei apie šešiasdešimt tūkstančių frankų.

FLORA. Kas mums jūsų šešiasdešimt tūkstančių!

BRIDO. Maža?

FLORA. Mes neišvažiuosime.

BRIDO. Suprantu. Sunku skirtis su milijonu, kuris buvo beveik jūsų rankose.

FLORA. Kam jums kautis, pulkininke? Maksas gali jus užmušti... Ir jūs ką tik pasakėte, kad galima geruoju susitarti... Jeigu... jeigu jums, pavyzdžiui,.. jums pasiūlytų tokią pat sumą?

BRIDO. Ir už tuos šešiasdešimt tūkstančių frankų aš turėčiau nueiti pas Maksą atsiprašyti, nustoti savo gero vardo ir atsisakyti vilties gauti dėdės palikimą?.. Nepelningas biznis, madmuazel! Jeigu Maksas liks čia, aš ir už milijardą neatsisakysiu nuo dvikovos...

FLORA. Už ką jūs taip nekenčiate Makso? Tai aš dėl visko kalta... Tai aš stengiausi jus suvaidyti su dėde... Aš blogai apie jus kalbėjau... Maksas to net nežinojo... Aš išsigandau, kad jūs rengiatės išvyti mane iš šitų namų, kur aš išgyvenau dvidešimt metų... Norite, aš padarysiu, kad ponas Ruže nuo šios dienos priiminės jus kaip mylimą giminaitį?.. Gyvenkite šituose namuose! Jums nieko netruks... Nereikia užmušti Makso... Nereikia jo sužeisti... Kam jums pačiam rizikuoti būti užmuštam arba sužeistam? Atsisakykite nuo dvikovos, maldauju jus. Dėl manęs, dėl paties savęs!
(Puola ant kelių)

BRIDO. Liaukitės. Nereikia verkti. Ne, man reikia suvesti sąskaitas su Maksu, o jūs nesirūpinkite. Jums niekas negresia.

FLORA. Aš mirsiu, jeigu Maksas žus.

BRIDO. Mirsite? Nustokite juokauti! Ne apie mirtį jūs turite galvoti, o apie gyvenimo džiaugsmą. Nusišluostykite ašaras, madmuazel. Jūsų puikios akys sutvertos ne ašaroms. Kai moteris turi tokias akis, tokius pečius, tokius plaukus...

FLORA. Pulkininke, jūs šypsotės? Jūs... Jūs ant manęs nepykstate?

BRIDO. Ne, aišku, ne, trys velniai ir šimtas tūkstančių raganų. Aš nemaniau teikti jums sielvarto. Aš net noriu, kad jūs būtumėt laiminga...

FLORA. Vadinas, dvikova...

BRIDO. Įvyks...

FLORA. Ach!

BRIDO. Jeigu jūs neišvažiuosite, mes su Maksu kausimės.

FLORA *(skausmingai)*. Maksai! Maksai!

BRIDO. Taip, Maksas, Maksas... Suprantu jus, madmuazel: gražus vaikas. Bet su jūsų figūra, velnias griebtų, jūs rasite dar dvidešimt tokių pat. Kam toli eiti: jeigu jūs nebūtumėt mano dėdės draugė, prisiekiu jums... Tačiau pakaks, palikime tai...

Flora pakelia į jį akis. Jie pasikeičia žvilgsniais. Flora susimąsto.

Aš dar labiau nekenčiu Makso, kai jūs apie jį taip švelniai kalbate. O jūs nebandėte būti su savimi atvira, madmuazel? Jūs esat įsitikinusi, kad jis jus myli? O, galbūt, jis jūsų net nebūtų pastebėjęs, jeigu nebūtų sutikęs šituose namuose, kaip mano dėdės milijonų paveldėtoją, o apdriskusią, gaudančią upelyje vėžius? Bijau tvirtinti, madmuazel, bet man atrodo, kad tas mielasis ponas tyko tik jūsų pinigų.

FLORA *(po pertraukos)*. Pulkininke, jūs pasakėte, kad norėtumėt mane matyti laimingą?

BRIDO. Taip, madmuazel.

FLORA. O ką jūs dėl to padarytumėt?

BRIDO. Priversčiau dėdę jus vesti.

FLORA. Poną Ruže?

BRIDO. Aš turiu tam tikrą pagrindą norėti šių vedybų. O apie naudą jums aš net nekalbu. Kas jūs dabar? Išlaikytinė, kurią kiekvieną minutę jis gali išmesti už durų. O tada jūs tapsite teisėta visų namų šeimininkė. Jūs nemokėjote pasiekti, kad mano dėdė jus vestų,- o aš jį priversiu. Aš žinau, kaip reikia su juo kalbėti. Aš turiu įsakantį žvilgsnį ir smarkų balsą, tai veikia... Kaip jums patinka šita mano programos pradžia?

FLORA. Kodėl jūs manote, kad aš noriu ištekėti?

BRIDO. Eikite, eikite, nelaikykite manęs idiotu.

FLORA. Galbūt, man būtų geriau likti laisva...

BRIDO. Jums daro nuostabiai viliojantį pasiūlymą, po velnių, o jūs dar riečiate nosį.

FLORA. Nepykite, pulkininke... Aš nenorėjau jūsų įžeisti...

BRIDO. Kas čia dar per naujienos? Nejaugi mano apskaičiavimai klaidingi? Atsisakote tekėti už mano dėdės? Kodėl?

FLORA. Dabar aš pati sau šeimininkė.

BRIDO. Ruže ne despotas. Jūs tą žinote.

FLORA. Aš noriu būti visai laisva. Juk nežinia, ar aš visada mylėsiu jūsų dėdę... O jeigu staiga savo gyvenimo kelyje sutiksiu naują žmogų... Stiprų, drąsų, galbūt, net truputį šiurkštų... Bet jo šiurkštumas bus man patrauklus...

BRIDO. A, štai kur jūs taikote... Taip, taip...

FLORA. Žinote, pulkininke, juk nenoromis gėriesi jėga, vyriškumu, energija... Visa tai nesulaikomai į save traukia... Tai štai, jeigu aš staiga sutiksiu tokį žmogų... Ar negeriau, kad aš likčiau laisva?

BRIDO (*tyliai*). O dabar jūs tariatės esanti laisva?

FLORA. Taip. (*Tyla*) Kam aš visa tai jums sakau... Aš visai netekau galvos...

BRIDO. Ne, kalbėkite, kalbėkite...

FLORA. Pulkininke, aš pasakiau jums per daug... Aš neturėčiau... Šios dienos vakaras, susijaudinimas... Ir jūs... Jūs šalia manęs... Aš – dabar tarytum ne aš... Kažkokia migla akyse... mano rankos kaip ledinės, žiūrėkite... (*Tiesia į jį ranką*) Ir aš visa dabar tokia silpna, tokia silpna, kad su manim galima padaryti, ką norite...

BRIDO (*pasilenkęs ties ją*). Nori būti mano?

FLORA (*prisiversdama, tyliai*). Taip... Mes dabar vieni...

BRIDO (*atsitraukdamas nuo jos, labai garsiai*). Jūs velniškai gudri, gerbiamoji gražuole! Bet ir aš senas vilkas, manęs neapgausi! Filypas Brido ne toks kvailas, kaip jūs manote...

FLORA. Pulkininke!

BRIDO. Norite suvilioti mane, kad praleisčiau su jumis naktį?.. Ir savo glėbyje pamėginsite priversti mane atsisakyti nuo dvikovos?.. O iš ryto Maksas, puikiai išsimiegojęs, ateis į dvikovos vietą gajus, kaip aušrinė, o aš atsivilksiu pavargęs nuo nemigo nakties, girtas nuo glamonėjimų... Ir jis papjaus mane, kaip paršiuką... Gerai sugalvota, madmuazel! Tik štai, aš nesutinku parduoti milijoninį palikimą už keletą malonumo valandų... Bet jūsų elgesys leidžia man būti su jumis atviru ir išdėstyti savo planą. Žinoma, dabar jūs tylėsite, kitaip aš papasakosiu dėdei apie tai, ką jūs siūlėte...

FLORA. Aš norėjau išgelbėti Maksą...

BRIDO. Tai jūs paaiškinsite Ruže... Rytoj aš rizikuosiu savo kailiu tik dėl to, kad gražinčiau palikimą, kurį mums su Žozefu neteisingai išplėšė dėdė. Kai Maksas nekeliaus į aną pasaulį – aš priversiu Ružę jus vesti, o mainais jūs padėsite man, dar prieš vestuves, gauti iš Ružės pinigus, priklausančius man, Žozefui ir mūsų motinai.

FLORA. Nė už ką!

BRIDO. Atsisakote?

FLORA. Taip.

BRIDO. Galutinai?

FLORA. Nuo manęs negausite nė santimo.

BRIDO. Saugokitės, madmuazel! Aš priversiu Ružę jus išvyti.

FLORA. Arba aš jus išvysiu. Išbandysime savo jėgas.

BRIDO. Pamėginkite, širdede. Senukas mano rankose. Tai jis pasiuntė Bornišą mane pakviesti. Jis prašė manęs pašalinti Maksą.

FLORA (*pasibaisėjusi*). Nejaugi? Nejaugi?

BRIDO. Sutikite.

FLORA. Tai tiesa? Kaip aš jūsų nekenčiu! Kaip aš norėčiau šimteriopai atlyginti jums už visą man padarytą skriaudą.

BRIDO. Madmuazel, nereikia didingų žodžių. Kol kas jūs mano rankose. Aš žinau visas moterų gudrybes ir saugosiu jus dar griežčiau negu bet kokia sargė...

FLORA. Jūs niekšas...

BRIDO. Ne, gražuolėle, tiesiog žmogus, kuris nori atgauti priklausančius jam pinigus. Pataisyti, taip sakant, likimo neteisingumą.

FLORA. Niekšas!

BRIDO. Vėl tas liežuvio nesuvaldymas! Tačiau laikas eina... Nuspręskite...

FLORA (*nusiminusi*). Viešpatie... Viešpatie...

BRIDO. Paskutinį kartą jus klausiu: jūs išvažiuojate ar liekate?

FLORA. Aš... aš nežinau... aš negaliu... O jeigu važiuoti, tai kaipgi?

BRIDO. Pas pašto viršininką Drakėną jūsų laukia karieta. Eikite pas Maksą ir įtikinkite jį važiuoti kartu su jumis. O aš pažadinsiu dėdę ir padiktuosiu jam laišką notarui, jeigu jis namuose neturi šešiasdešimties tūkstančių frankų. O gal jis tiek turi?

FLORA. Turi.

BRIDO. Puiku. Tada jūs gausite gryniais pinigais ir išvyksite. Na-a, nutarėte?

FLORA. Palaukite.

BRIDO. Aš laukiu.

FLORA (*įsiklausiusi*). Tuoju, tuoju...

Jeina Kuskis.

KUSKIS. Pan pulkininkas, atėjo generolas Karpantje.

BRIDO. Atsakykite gi...

FLORA. Leiskite man dar minutėlę pagalvoti.

Jeina generolas Karpantje ir Renaras.

KARPANTJE. Mes aptarėme dvikovos sąlygas, pulkininke.

BRIDO. Ką gi jūs nutarėte, generale?

KARPANTJE. Dvikova įvyks rytoj.

RENARAS. Šeštą valandą ryto prie senos kapucinių bažnyčios.

FLORA. Kuo kausis?

KARPANTJE. Kardais.

FLORA (*džiaugsmingai*). A!

KARPANTJE. Nutarta, kad dvikova gali būti baigta tik sunkiai sužeidus.

RENARAS. Reikia priešui suskaldyti galvą, tik tiek.

FLORA. O!

KARPANTJE. Vadinasi, jūs atnešite savo kardą, Maksas – savo. Trauksime burtus.

BRIDO. Priimkite mano gilaus dėkingumo pareiškimą, ponai.

KARPANTJE. Iki rytojaus, pulkininke.

BRIDO. Iki rytojaus, generale.

Rankų paspaudimai. Karpantje ir Renaras išeina.

BRIDO (*kreipdamasis į Florą*). Madmuazel, jūs apsisprendėt?

FLORA. Aš lieku.

BRIDO. Aš labai džiaugiuosi, kad neteks su jumis išsiskirti.

FLORA. Rytoj rytą Maksas jus užmuš.

BRIDO. Arba aš jį.

FLORA. Tada aš keršysiu.

BRIDO. Pamatysime.

Flora išeina.

KUSKIS (*trindamas iš pasitenkinimo rankas*). Puiku, pan pulkininke! Tie kvailiai papuolė ant meškerės: išrinko kardus.

BRIDO. Tylėk. Kas nors gali nugirsti. Tegul jie mano, kad mane apstatė. Taip, Kuski, milijonas bus mūsų. Aš būsiu generolas. O kol kas – miegoti, miegoti... (*Eina į viršų, į Makso kambarį*) Kuski, pažadink mane rytoj penktą valandą ryto. Girdi? Lygiai penkiomis. Rytoj bus įdomus spektaklis.

Išeina.

UŽDANGA

KETVIRTAS VEIKSMAS

Ta pati aplinka. Flora sėdi fotelyje, parėmusi rankomis galvą. Lia-Vedi tvarko kambarį. Tyla.

LIA-VEDI. Madmuazel...

FLORA. Ko tau?

LIA-VEDI. Išgertumėte buljono puodelį, suvalgytumėte vištelės gabalėlį...

FLORA. Nereikia.

LIA-VEDI. Negalima taip liūdėti. Jūs nė pietų nepalietėte.

FLORA. Aš nieko nenoriu.

LIA-VEDI. Tris dienas jūs jau išgulėjote lovoje ir baigsis tuo, kad vėl susirgsite.

FLORA... Aš norėčiau įlįsti kur nors į kampą ir mirti.

LIA-VEDI. Šventas Jėzau! Negalima taip dievo rūstinti.

FLORA. Dievas man neteisingas.

LIA-VEDI. Nereikia taip kalbėti, madmuazel. Galbūt, jis pasigailės jūsų. Jau dvylika naktų nemiegate. Aš juk girdžiu, kaip jūs per kiauras naktis vaikščiojate ten ir atgal po kambarį, kaip žvėris narve. O kam taip jaudintis? Kol kas juk nėra jokių priežasčių.

FLORA. Kaip nėra priežasčių? Maksas miršta.

LIA-VEDI (*su priekaištu*). Ką jūs, madmuazel!

FLORA. Ir su juo miršta mano laimė. Aš taip tikėjau tapti laisva, nepriklausoma ir gyventi su mylimu žmogum. Aš jau ne tokia jauna, Lia-Vedi, man trisdešimt penkeri metai... Nežinia, ar aš dar sutiksiu ką nors savo gyvenime... O dabar aš priversta dar daug metų klausyti šniaukriuojančio senio balso, matyti jo šlykščią fizionomiją... Jis stipresnis už mudvi abi, Lia-Vedi, tik apsimeta. Jis dar ilgai gyvens... O Makso jau tada nebebus...

LIA-VEDI. Pono Makso žaizda pavojinga, bet ne mirtina. Nuo dvikovos praėjo jau dvylika dienų, o jis gyvas.

FLORA (*beviltiškai*). Bet jis taip kenčia... Ir aš ne su juo... Aš jo negaliu slaugyti...

LIA-VEDI. Doktoras Gode ir pono Makso draugai gerai jį slaugo...

FLORA. Jeigu aš būčiau ten, prie jo lovos, aš jį išgelbėčiau. Man tik vieną kartą pasisekė pusvalandžiui pas jį ištrūkti... Aš čia kaip kalėjime tarp pulkininko ir jo motinos. Pulkininkas pakvietė ją čia, jie seka kiekvieną mano žingsnį, apie viską informuoja Ruže... Ir aš turiu apsimesti, kad nesielvartauju... Man net verkti negalima... (*Verkia*) Tai baisu... Jeigu tu būtum mačiusi Maksą, Lia-Vedi... Jis guli išbalęs, galva perrišta, tvarstis kruvinas... Jis turi karščio, visą laiką kliedi apie žygius, rusus, ispanus... (*Pašoka*) Bėgsiu pas jį... Tegul jis galvoja ką nori... Aš bėgsiu pas savo Maksą...

LIA-VEDI. Madmuazel, nereikia... Madmuazel, prašau jus, būkite protinga... Ponui Maksui jūs nepadėsite, o čia neteksite visko. Kai ponas Maksas pasveiks ir pamatys, kad ponas Ruže jus išvijo be santimo pinigų – kažin ar jam tai bus malonu.

FLORA. Taip... tu teisi... (*Vėl sėda į fotelį*) Kad nors žinočiau... kad nors žinočiau, kaip jam šiandien, kaip jis jaučiasi... Tu nieko nesužinojai?

LIA-VEDI. Ne, madmuazel.

FLORA. Kodėl ne? Juk aš prašiau tave sužinoti pas daktarą...

LIA-VEDI. Aš jo neradau. O daktaro tarnaitė kvaila, kaip kaladė, iš jos nieko neišgausi...

FLORA. Tu nieko nuo manęs neslepi?

LIA-VEDI. Ne, madmuazel. Štai Orsanto žadėjo užėiti šį vakarą. Galbūt, jis atneš naujienų.

FLORA. Jis norėjo ateiti devyniomis, o jau dešimta. Jis vėluoja. Kodėl jis vėluoja? Tu pastatei žvakes šventos Barboros koplyčioje?

LIA-VEDI. Pati uždegiau.

FLORA. Ir mišias užpirkai?

LIA-VEDI. Šį rytą.

FLORA (*keliiasi*). Ach! Kurgi Orsanto?.. Girdi?

LIA-VEDI. Ką?

FLORA. Skambutis!.. Tai jis, Orsanto! Atidaryk duris.

LIA-VEDI. Nieko nėra, madmuazel... Tai jūsų ausyse spengia, turbūt, nuo badavimo...

FLORA. O, viešpatie! Kurgi jis, tas Orsanto!.. Jeigu aš šį vakarą nieko nesužinosiu, aš pati ten nueisiu... Tegul galvoja, ką nori... Aš nebegaliu daugiau čia sėdėti ir taip jaudintis... Aš ten eisiu naktį, apie dvyliktą, kai visi sumigs... Tu paliksi duryse raktą... Girdi, eina... Dabar eina...

Lia-Vedi atidaro duris, įeina kapitonas Potelis, visas snieguotas.

POTELIS. Na, ir oreli. Iš kur tiek sniego krenta? Labas vakaras. (*Tyliai*) Lia-Vedi, o kur pulkininkas?

LIA-VEDI. Priešais. Vakarieniauja pas Ošonus.

POTELIS. A! Tarp kita ko, jeigu jis net čia būtų, spjauti man į jį.

FLORA (*vos galėdama kalbėti iš susijaudinimo*). Kapitone... Kapitone... Jūs nuo Makso?.. Ką jūs apie jį žinote?

POTELIS (*sujukęs*). Na, kaip čia pasakius...

FLORA. Kaip jis jaučiasi?

POTELIS. Hm...

FLORA. Jam bloga?

POTELIS. Žinoma, ne kaip.

FLORA. Kodėl jūs taip manote? Orsanto būtų mane įspėjęs... Jūs kalbėjote su daktaru, ar tai jūsų paties nuomonė?.. O, galbūt,.. galbūt, jis jau mirė?..

POTELIS. Ne, madmuazel, nusiraminkite. Jis nemirė, bet labai nusilpo, ir karštis didėja.

FLORA. Aš eisiu pas jį.

LIA-VEDI. Madmuazel, nedarykite kvailybių...

FLORA. Leiskite mane, leiskite mane...

LIA-VEDI. Pulkininkas ateis čia palinkėti savo motinai labos nakties. Kas bus, jeigu jūsų čia neras? Jis pasakys Ruže ir jis jus pačiups pas Maksą.

FLORA. Senis išvis mane – na, ir tegul. Juo geriau. Aš einu pas Maksą.

POTELIS. Madmuazel, nesivaidykite su savo seniu. Lia-Vedi teisi. Jūsų atėjimas tik sujaudins Maksą, o jokios naudos jam neatneš. Maksui dar toli iki mirties. Prieš aštuonias dienas jam buvo kur kas blogiau, tačiau jis išsisuko.

RUŽE balsas. Lia-Vedi! Lia-Vedi! Eik šen!..

LIA-VEDI. Mane šaukia ponas Ruže. Madmuazel, neikite pas Maksą...

Išeina.

POTELIS. Mes visi linkime Maksui pasveikti. Toks miklus, toks gražus, puikus vaikiną. Kaip kvaila leisti save užmušti taikos metu kažkokiam Isudene.

FLORA. Užmušti?

POTELIS (*sujukęs*). Kas pasakė „užmušti“? Sužeisti! Argi aš pasakiau „užmušti“? Ir kas gi jį sužeidė? Karys, toks pat draugas, kaip mes visi.

FLORA (*tyliai, piktai*). Ach, tas žmogus!

POTELIS. Kodėl Žile nesugebėjo jam suskaldyti kaukolės? Mes taip to tikėjomės. O dabar, žinote, visi garbina pulkininką. Buržua klube jį sveikina, kaip didvyrį, geria šampaną į jo sveikatą. Isudeno gyventojai negali dovanoti Maksui už jo jiems iškrėstus pokštus. Nemėgsta jie Makso...

Įeina pulkininkas Brido.

BRIDO. O, jūs čia, kapitone? Labas vakaras. Jūs turbūt atnešėte žinių apie Maksą?

POTELIS. Taip.

BRIDO. Jau pastipo?

POTELIS. Ne.

BRIDO. Stiprus šunsnukis. (*Florai*) Mano motina viršuje?

FLORA (*su baime*). Taip, pone.

BRIDO. Atsigulė?

FLORA. Ne, pone.

BRIDO (*mato ant stalo laišką*). Laiškas man? (*Ima laišką, peržiūri*) Aha! Įdomu. Viso geriausio, Poteli! (*Išeina į viršų.*)

POTELIS. Viso gero, pulkininke. (*Florai*) Iš visos širdies man jūsų gaila, madmuazel. Patekti į tokio bandito letenas... Gyventi su juo kartu, kasdien kalbėti... Tai kančia.

FLORA. Tik pažiūrėjusi į jį, aš kraustausi iš proto.

POTELIS. Kurgi ne! Aš taip jus užjaučiu, madmuazel, aš pats pasijuntu nelaimingas, pamatęs jus kenčiant. Reikia pasistengti, galbūt, mes su draugais sugebėsime išgyvendinti iš čia šitą pasipūtėlį... O jeigu tai mums pasiseks, jūs leisite man jus lankyti?

FLORA. Taip.

POTELIS. Aš nenoriu palikti jus vienos. Tokia graži ir kenčianti moteris reikalinga paguodos. Šiaip ar taip, turėkite galvoje, madmuazel, kad mano asmenyje jūs rasite ištikimą draugą.

FLORA. Ačiū.

POTELIS. Jums reikalingas draugas. Maksas pripratino jus prie glamonių ir švelnumo. Senis Ruže neturės nieko prieš mano lankymąsi, jis mane gerbia... Ir gyvenimas čia jums pasirodys ne toks nuobodus, jeigu visada bus su kuo pakalbėti... (*Žiūri į laikrodį*) Tačiau jau vėlu. Pasvarstykite, madmuazel Flora, mano žodžius... Kol kas aš išeinu, bet ateisiu rytoj ir ateidinėsiu kiekvieną dieną... Nenusiminkite, madmuazel, viskas susitvarkys... Gražuolė neturi gyventi ašaromis... Iki pasimatymo, mano brangioji... Aš labai jums palankus, mano brangioji, labai palankus... labai... labai... (*Išeina*)

Flora lieka viena. Dideliais žingsniais vaikščioja po kambarį. Verkia. Į duris kažkas beldžia. Flora susijaudinusi klauso. Beldimas pasikartoja.

FLORA. Prašom. (*Jeina Orsanto*) Orsanto, tu?!

ORSANTO. Kapitonas Potelis čia?

FLORA (*išsigandusi*). O kas atsitiko?

ORSANTO. Madmuazel, madmuazel...

FLORA. Jam nebėra vilties?

ORSANTO. Mano manymu, taip.

FLORA. Aš nueisiu pas jį... Nors paskutines minutes praleisiu su juo... Tuoju pulkininkas išeis iš čia ir aš eisiu...

ORSANTO. Argi pulkininkas čia?

FLORA. Viršuje. Pas savo motiną.

ORSANTO. Niekšas.

FLORA. Maksas dar kalba, ar jau nebegali? Na, atsakyk, atsakyk... Tave jis dar pažįsta?

ORSANTO. Neseniai jis atsipeikėjo... pasakė, kad dovanoja man savo arklį, Tarkvinijų... Tai visas jo turtas... Ir liepė sušaukti jo draugus... Aš nuėjau jų ieškoti... Kapitoną Renarą radau restorane girtą, majorą Minjone pagavau bilijardo salėje, jis ten boksavosi su markeriu, o kapitoną Potelį tikėjausi rasiąs čia...

FLORA. Eik pas Maksą, nepalik jo vieno su tais girtuokliais.

ORSANTO. Tuoju. Bet pirmiau turiu išpildyti jo prašymą. Jis prašė perduoti jums jo plaukų pluoštelį... Aš pats juos nukirpau... Štai jie...

FLORA (*bučiuoja plaukus*). Mano Maksas! Vargšas Maksas!

ORSANTO. Ir štai jums dar laiškėlis.

FLORA (*skaito*). „Sudie, brangioji Flora... Mirdamas galvoju apie tave. Nepasisekė mums pagyventi Paryžiuje. Tavo Maksas...“

ORSANTO. Mes atkeršysime už jį.

FLORA. Ne, ne, jis nemirs, jis turi gyventi... Jis negali mirti... Tai būtų per daug baisu... (*Griebia apsiaustą, skrybėlę*) Tegul Ruže, tegul Brido galvoja apie mane ką nori, tegul aš tapsiu elgeta... Aš eisiu pas savo Maksą... Orsanto, tu palydėsi mane...

Beldimas į langą.

Kažkas beldė?

ORSANTO. Taip. Į langą.

FLORA. Atidaryk! Ko gi tu stovi? Atidaryk!

Orsanto atidaro langą. Pusiau tamsoje pasirodo kapitono Renaro galva.

RENARAS. Orsanto! Gerai, kad tu čia. Štai kas, Orsanto, viskas baigta. Maksas mirė.

FLORA. Ach!

RENARAS. Madmuazel, ir jūs čia? Atleiskite, aš jūsų nepastebėjau... Na, ką gi, madmuazel, nieko nepadarysi... Visi mes mirtingi, visi ten būsim, anksčiau ar vėliau... Žinoma, Maksui būtų buvę maloniau mirti mūšyje, tyrame ore, negu nešvarioje lovoje. Jis mirė ant mano rankų, madmuazel... Mūsų draugai visi jau ten... Nors mes ir surambėję, ir ne kartą matėme akis į akį mirtį, bet visi viduriai verčiasi, kai matai, kaip gyvenimą apleidžia dar vienas draugas... Brr... Kaip šalta... Eisiu į restoraną, pasikalbėsiu apie tai su konjako taurele, galbūt, ji mane paguos... Viso gero, madmuazel, nenusiminkite... *(Pranyksta, uždaręs paskui save langinę)*

FLORA *(kukčioja)*. Maksai! Mano brangus Maksai!

ORSANTO *(graso kumščiu Brido kambario link)*. Santa Madonna! Jo žudikas susilauks bausmės.

FLORA *(verkia)*. Aš nebematysiu Makso... Aš niekad jo daugiau nebematysiu...

ORSANTO. Jeigu tik tas Brido patektų į mano rankas... Jeigu tik patektų...

FLORA *(verkia)*. Kas dabar bus su manim be Makso... Aš taip jį mylėjau... Jis buvo man viskas... Dar prieš porą savaitių mes sėdėjome su juo... Jis buvo čia, stovėjo štai čia... Sėdėjo šitame fotelyje... O dabar?.. Maksas, mano vargšas, brangus Maksas!

ORSANTO. Jis išgelbėjo mane Rusijoje... Išgelbėjo man gyvybę...

FLORA. Aš neliksiu čia... Šituose namuose aš daugiau nebepasiliksiu... Negaliu matyti šito žmogžudžio... O, jeigu aš galėčiau jį pasmaugti... *(Prieina prie Brido kambario)* Budeli, budeli, kas tau atlygins už visą tą skausmą, kurį tu man suteikei?.. Kas tau atkeršys?

ORSANTO. Aš.

FLORA. Tu, Orsanto?

ORSANTO. Aš daviau ponui Maksui žodį... Aš pasakiau jam, kad jeigu jam atsitiks kas nors bloga, aš atkeršysiu...

FLORA *(mikčiodama)*. Ką gi... Ką gi tu nori padaryti?

ORSANTO. Čia jau mano reikalas...

FLORA. Kada? Kada?

ORSANTO. Kai tik paaiškės, kad yra galimybė po to pasprukti.

FLORA. Nereikia to daryti, Orsanto... Nepavyks. Tave pagaus.

ORSANTO. Moterys nemoka neapkęsti... Nejaugi jums neverda kraujas, pagalvojus, kad Brido čia vėsinsis, miegos mūsų majori lovoje, rūkys jo pypkę...

FLORA. Aš nekenčiu Brido... Bet man gaila tavęs... Juk tu žūsi, Orsanto...

ORSANTO. Jeigu tik būtų pinigų, nežūčiau... Sieną aš pasieksiu be jokio vargo. Tarkvinijus greitas... O ten per Barceloną į Korsiką ir minėk neminėjęs. Vis tiek nebus man ramybės, kol tas žmogus bus gyvas, man tartum akmuo ant širdies... Rytoj jis jaukiai išsigožęs sėdės fotelyje prie židinio, o mano šeimininką tuo tarpu neš į kapines... Ne, nebus šito... Sudie, madmuazel...

FLORA. Palauk, Orsanto. (*Orsanto sutoja*) Maksas taip tave mylėjo... Bet pats jis buvo neturtingas... Ir kartą jis prašė manęs, jo mirties atveju, dovanoti tau... (*Atidaro sekretę, ima pinigų, paduoda jam*) Imk...

ORSANTO (*karštai bučiuoja jai ranką*). Ačiū, madmuazel... Mes surengsime ponui Maksui gerus šermenis. (*Tyliai*) Pulkininkas Brido nakvoja čia?

FLORA. Ne, jis užleido kambarį savo motinai, o pats gyvena pas Ošonus.

ORSANTO. Jis greit išeis?

FLORA. Turbūt.

ORSANTO. Kur jis eis?

FLORA. Į restoraną palošti bilijardu.

ORSANTO. Bušeri gatvėje?

FLORA. Taip.

ORSANTO. O pirmiau eis Traverajer gatve?

FLORA. Žinoma.

ORSANTO. Sudie.

FLORA. Orsanto... Praeiviai gali pamatyti...

ORSANTO. Gatvė tuščia. Tamsu... Snigti...

FLORA. Išgirs riksmą...

ORSANTO. Nebus nė garso...

FLORA. Tada... Sudie, Orsanto!

ORSANTO. Linkiu jums laimės, madmuazel... (*Išeina*)

Flora klaupia ant kelių ir meldžiasi. Paskui staiga pašoka.

FLORA. Ne! Man baisu! (*Bėga prie durų, atidaro jas, šaukia į tamsą*) Orsanto! Orsanto! Orsanto! Nereikia!

Tuo tarpu viršuje atsidaro durys iš pulkininko Brido kambario. Girdėti jo balsas.

BRIDO (*viršuje*). Iki pasimatymo, mama. Labanakt. Ne, man nebus šalta, nesirūpink.

Flora sustoja, klauso. Brido nulipa laiptais ir eina išėjimo link.

FLORA (*gyvai*). Pulkininke!

BRIDO. A? Tai jūs? Ką jūs čia darote patamsyje?

FLORA. Jūs išeinate? Einate lošti bilijardo?

BRIDO. Aš norėjau pasikalbėti su jumis rytoj, madmuazel, bet jei mes susitikome... (*Uždega lempą. Kambaryje darosi šviesu.*) Aš ką tik sužinojau iš motinos. Madmuazel, kad jūs prašėte pas mano dėdę pinigų?

FLORA. Taip.

BRIDO. Du šimtus tūkstančių frankų, nei daugiau, nei mažiau.

FLORA. Jis man tiek skolingas.

BRIDO. Tai jūsų buhalterija taip rodo. O tas senas stuobrys viskam tiki. Man jūs galite pasakų nepasakoti. Tiesa, jis nemokėjo jums algos, bet užtat jūs buvot pilnai išlaikoma, gaudavote begales dovanų... Aš žinau, kad jūs teikėte mano dėdei brangių patarnavimų... Bet du šimtai tūkstančių frankų, velniai griebtų, tai jau perdaug, tokios kainos nėra. Tačiau reikalas ne tas, madmuazel. Aš pats net patarčiau seniui duoti jums tą sumą, jums man negaila, bet juk jūs pabėgsite, kai tik ją gausite. Juk pabėgsite, tiesa?

FLORA. Taip.

BRIDO. O aš to nenoriu. Tam aš turiu savo pagrindą. Aš noriu, kad jūs liktumėte čia.

FLORA. Aš nesuprantu.

BRIDO. Kas praėjo, madmuazel, to jau nebėra. Užuot verkusi prarasto, pagalvokite verčiau apie tai, ką galite įsigyti. Jeigu jūs teisingai elgsitės, gražuole, mano dėdė jus ves. Aš jau ta kryptimi padariau kai kurių žygių...

FLORA (*nustebusi*). Jūs? Pone! Jūs veikiate mano naudai?

BRIDO. Nieko nuostabaus, madmuazel... Tuojau jūs viską suprasite. Tai štai: iki šiol visų akyse jūs buvote tiktai šliurė, atleiskite man už šitą kareivišką žodį, - o po mėnesio tapsite gerbiama madam Ruže. Dabar Isudeno gyventojai skersuoja į jus su panieka, o tada pats burmistras ir pats klebonas lenksis jums iš tolo. Na, neverkite gi, trys velniai ir tūkstantis raganų. Jums siūlo doros moters padėtį, turtą, šeimą, o jūs verkiate. Pasakykite, argi aš su kaupu neatlyginu jums už tą žalą, kurią aplinkybės privertė mane jums padaryti?..

FLORA. Bet kodėl, kodėl jūs norite visa tai padaryti? Kodėl jūs norite taip mane išaukštinti...

BRIDO. Aš filosofas, madmuazel, ir praktikas... Aš žinau, kad nemirtingumo nėra... Mano dėdė neamžinas, jis senas, ligotas... O kai jis mirs, aš jus vesiu... (*Flora sujuda*) Jūs man patinkate, madmuazel. Aš senas kareivis, nusimanau apie moteris... Šiandien aš gavau malonų laišką – draugai pasirūpino, kad mano bausmės laikas sutrumpintas ir man leista grįžti armijon. Aš gausiu Ruže palikimą kaip jo seserėnas, jūs – kaip jo našlė, ir mes turėsime didžiulį turtą. Mes nupirksime pelningų namų Paryžiuje ir džiaugsimės gyvenimu. Argi tai jūsų nevilioja, madmuazel? Negundykit laimės, negundykit... Kol kas iš jūsų reikalaujama nedaug: tapti Ruže žmona ir būti su juo malonia...

Už scenos girdėti žingsniai ir seno žmogaus kosulys. Brido nutyla. Įeina Ruže.

RUŽE. Tu dar čia, Filypai...

BRIDO. Taip, dėde. Ėjau nakčiai sulošti bilijardo partiją ir užtrukau su madmuazel Flora...

RUŽE (*įtardamas*). Apie ką gi jūs su ja kalbėjote? A?

BRIDO. Madmuazel Flora, mano manymu, labai protinga moteris ir puikiai su jumis elgiasi... Aš palieku jus su ja. Iki pasimatymo, dėde, palieku jus dviese... (*Eina prie išėjimo*)

FLORA. Pulkininke!

BRIDO (*sustojęs*). Na?

FLORA. Neišeikite.

BRIDO. Kodėl?

Girdėti laidotuvių varpai.

FLORA. Kas tai?

BRIDO. Laidotuvių varpai. Turbūt, ką nors laidoja.

FLORA. Eikite. Pasikalbėsime rytoj.

BRIDO. Iki pasimatymo, madmuazel.

Išeina švilpauzdamas maršą. Flora išsigandusi įsiklauso į jo tolstančių žingsnių garsą.

FLORA (*staiga*). Brido, grįžkite! Pulkininke Brido! (*Atidaro duris*) Pulkininke! Grįžkite!

Atsakymo nėra. Tyla.

RUŽE. Kam jis tau reikalingas? Tegul eina kur nori. Uždaryk stipriau duris, Flora. Tai tiesa, ką jis pasakė?

FLORA (*galvodama apie ką kita*). Ką?

RUŽE. Kad tu pasiliksi? Aš visą laiką bijojau, kad tu iš čia visai išeisi. Tu nepaliksi manęs?

FLORA. Ne.

RUŽE. Ir sutiksi būti mano žmona?

FLORA. Gali būti.

RUŽE. Ačiū, Flora. Aš tave myliu. Taip, myliu. Tu visas mano gyvenimas. Tu dabar mano, amžinai mano. (*Nori ją pabučiuoti. Flora su pasišlykštėjimu atstumia jį*)

FLORA. Negaliu, negaliu dabar... Palikite mane... Palikite...

RUŽE. Kas? Kas tau?

FLORA. Tai jūs privertėte Brido užmušti Maksą...

RUŽE. Aš? Ką tu? Ne!

FLORA. Pulkininkas man papasakojo...

RUŽE. Maksas pats norėjo dvikovos... Bet aš, žinoma... Aš ją leidau...

FLORA. Aš jūsų nekenčiu, nekenčiu...

RUŽE (*be galo nusiminęs*). Flora! Tavo kūnas... Tavo akys... Tavo lūpos... Pagalvojęs, kad kažkas kitas, jaunas, tave glamonėja, bučiuoja... Aš krausčiausi iš proto... Būk mano visuomet, Flora... Aš padarysiu visa, ką tu panorėsi... Aš būsiu tavo šunim... Juk ir gyvulius myli... mylėk mane, Flora, aš tave vesiu, atiduosiu tau visa, ką turiu... Atsakyk gi, Flora, pasakyk, kad tu mane myli...

FLORA. Palikite mane... (*Išgirdusi už durų žingsnius*) A!

RUŽE. Tu klausai... (*Klauso taip pat*) Ten kažkas yra.

FLORA (*drebėdama*). Ne, ne.

Į duris beldžia.

RUŽE. Beldžia.

FLORA. Jums vaidenasi.

Beldimas pasikartoja.

RUŽE. Lia-Vedi! Lia-Vedi!

Įeina užsimiegojusi Lia-Vedi.

Kažkas beldė, Lia-Vedi.

Vėl beldžia.

LIA-VEDI (*ima į rankas pagaikštį*). Aš nebijau. Aš galiu bet kokį plėšiką nudėti. (*Atidaro duris*) Ach!

Kuskis, Renaras, Potelis, Minjone ir Karpantje įneša ant rankų apdengtą apsiaustu žmogaus kūną.

RUŽE. Kas tai?

FLORA. Brido?

RENARAS. Ne, madmuazel, tai Orsanto.

FLORA. Ach!

MINJONE (*pridėjęs prie Orsanto lūpų ranką*). Be reikalo mes jį nešėm. Jis jau miręs.

LIA-VEDI. Šventas Jėzau!

BRIDO (*įeina iš gatvės, kairė ranka perrišta nosine su persisunkusiomis kraujo dėmėmis*). Tas niekšas užpuolė mane tamsiame skersgatvyje. Bet aš spėjau pirmas įsmeigti jam savo peilį tarp šonkaulių. Aš su savo overnietišku peiliu niekad nesiskiriu, ir kartais jis man pasirodo esąs naudingas.

POTELIS. Tačiau ir jis jums užkliudė ranką.

BRIDO. Niekniekiai. Vaiko pabučiavimas. Lengvutis įdrėskimas, į kurį neverta kreipti dėmesio.

RUŽE (*rėkia*). Kam jūs jį čia atnešėte? Kam jūs į mano namus atnešėte numirėlį?

BRIDO. Argi jis jau numirėlis? Kaip tai greit vyksta. Nesijaudink, dėde... Jis buvo dar gyvas, kai mes jį nešėm... Ligoninė toli, reikėjo apžiūrėti jo žaizdą, suteikti pirmąją pagalbą... Juk mes vis dėlto žmonės ir geri katalikai... (*Karininkams*) Aš laimingas, ponai, kad jūs kaip tik tuo metuėjote iš restorano ir padėjote man atlikti krikščionišką pareigą, paimti iš gatvės šitą vaikiną, kur jam būtų tekę drybsoti iki ryto.

RUŽE. Išneškite jį iš čia... Išgabenkite jį iš mano namų tučtuojau...

BRIDO. Tuojau, dėde... (*Pakeldamas apsiausto kraštą, kuriuo uždengtas Orsanto veidas*) Galbūt madmuazel Flora panorės pažvelgti paskutinį kartą į Orsanto... Jinai taip jį mėgo, taip dažnai šnekučiuodavosi su juo įvairiomis temomis...

FLORA. Ne... ne... Išneškite jį.

BRIDO. Puiku, Kuski! Mes tuojau su tavimi išnešime tą vargšą į sniegą, paskui tu pašauksi iš kiemo darbininką ir nugabensite kūną į lavoninę.

Išneša su Kuskiu Orsanto kūną. Kapitonas Renaras jiems padeda.

POTELIS. Pulkininkui vis dėlto teks dėl šito nužudymo pasikalbėti su policija...

MINJONE. Pulkininkas lengvai galės įrodyti, kad Orsanto pirmas jį užpuolė. Kiekvienam aišku, kad pulkininkui nebuvo jokio tikslo užmušti šitą pasiuntinį, o Orsanto, matyti, keršijo už Maksą...

KARPANTJE. Tačiau, ponai, mums laikas namo. Jau vėlu, šeimininkai, turbūt, nori miego.

BRIDO (*grįždamas iš gatvės*). Ponai, neišsiskirstykite... Dėde, nepykite ant manęs, vakaras susiklostė kiek nelauktai... Kažin, ar jūs užmigsite šią naktį... Lia-Vedi, ten po vakarykščios pasiliko šampano... Aš turiu pranešti vieną įdomią naujieną.

RUŽE (*murma*). Ką tu dar sugalvojai... Jau vėlu...

BRIDO. Jūs būsite patenkintas, dėde.

KARPANTJE. Laikas eiti, ponai.

RENARAS. Generole, išgerti dar vieną kartą niekad nekliudo...

Flora ir Brido kalbasi nuošaliai.

FLORA. Aš suprantu, ką jūs norite padaryti... Jūs tuojau paskelbsite, kad aš išteku už Ruže, manote tuo man užkirsti kelią pasitraukti...

BRIDO. Visai teisingai.

FLORA. O aš pasakysiu, kad tai netiesa, kad aš nesutinku... Kils skandalas, o jūs su Ruže susilauksite nemalonumų.

BRIDO. Jūs to nepasakysite.

FLORA. Pasakysiu.

BRIDO. Ne. Jūs tapsite Ruže žmona, o kai jis mirs – mano žmona. Aš taip noriu. O aš papratęs visada pasiekti to, ko noriu... Jūs nusilenksite mano norams nors iš dėkingumo už tai, kas aš paliksiu užuomaršoje istoriją su Orsanto...

FLORA. Jūs... Jūs viską žinote...

BRIDO. Nežinau, madmuazel, bet kai ką spėju. Aš ne toks kvailas.

FLORA. Jūs velnias, o ne žmogus.

BRIDO. Ačiū už komplimentą.

FLORA. Bet aš gi negaliu, supraskite, negaliu kalbėti šį vakarą apie vedybas su Ruže... Gerti su jumis vyną šiandien, kai mirė Maksas... Tik prieš kelias valandas... Mirė mano Maksas...

BRIDO. Galėsite, madmuazel.

Tuo tarpu Lia-Vedi atnešė vyną, karininkai pripylė taureles.

Ponai, aš turiu paskelbti šitiems namams džiaugsmingą žinią. Madmuazel Flora Brazje ir ponas Žan-Žakas Ruže susituokia.

RENARAS, KARPANTJE, MINJONE (*kartu*). Sveikiname. Sveikiname.

RUŽE. Filypai... Filypai, mano brangus seserėnai... Eikš, aš tave pabučiuosiu... Aš niekad šito neužmiršiu...

Karininkai sveikina Ruže ir Florą. Susidaužo su jais taurelėmis.

MINJONE (*tyliai Poteliui*). Mikliai pulkininkas suraizgė... Dabar senis jam gausiai atsilygins...

POTELIS (*tyliai*). Tačiau nuotaka kažkodėl tyli...

RUŽE. Flora... Vaikeli... Flora... Ko gi tu stovi nuošaliai?

BRIDO. Juk aš turėjau teisę paskelbti tai, madmuazel? Jūs sutinkate?

FLORA. Aš... aš...

BRIDO. Drąsiau, madmuazel. Kaip malonu matyti sumišusių nekaltybę...

FLORA. Aš sutinku...

RUŽE (*verkia*). Vaikeli... Vaikeli mano... Eik čia...

FLORA (*praeidama pro Brido, tyliai*). Kaip aš jūsų nekenčiu...

BRIDO (*tyliai*). Tai praeis... Prieš jus kelias į turtus ir laimę, madmuazel... Pinigai! Jūs turėsite tiek pinigų...

RENARAS. Už jaunavedžių sveikatą!

MINJONE. Tegyvuoja!

KARPANTJE. Laimės ir pasisekimo...

Vėl pasigirsta laidotuvių varpai.

Kas tai?

POTELIS. Gedulingos pamaldos... Turbūt, už Maksą – mes užpirkome pas kleboną...

FLORA. Už Maksą...

RUŽE. Negalvok apie jį, vaikelį... Nereikia apie nieką galvoti, išskyrus mūsų laimę...

BRIDO (*prieina prie Floros su pilna taurele*). Už jūsų sveikatą, brangi madmuazel...

FLORA. Už jūsų... Jūsų sveikatą, pulkininke... (*Geria*).

UŽDANGA